

Bolletí de la Societat Arqueològica Luliana

PALMA.—MARÇ-ABRIL DE 1922

Dels anys que visqué a Mallorca l'escultor ADRIÀ FERRAN

(CONCLUSIÓN)

L'Adrià en la demanda pretenia que se condemnàs aquella senyora a pagar dins el tercer dia 306 lliures que quedaven a cobrar de la capella i candeleros, i 90 lliures preu de la fusta i part de la feina que havia feta a uns canalobres que deia tenia encarregats del difunt Sr. Rector.

Es molt entretenguda la lectura del escrits en que els dos homos bons dels pletetjants, defensen la causa del seu representat. Un que es tòrt i s'altre que es mèl-lera, cada qual tira per son vent: hi ha per llogar-hi cadiretes en lo que es diuen; però com a noltros no mos interessa ni hi podem perdre temps, diré que dia 29 de Janer de l'any 1821, el Tribunal fallá condemnant la Sra. Rullan a pagar dins deu dias les 306 lliures, i respecte a lo dels canalobres s'admetia el plet a major prova. Pareix que aquesta sentència no se va notificar fins al cap de sis anys, perquè l'apoderat de la demandada, dia 13 de Septembre de 1827, presentà un escrit diguent, que la persona que representava, havia trobats altres recihos de cantitats entregades pel seu germà difunt an aquell escultor, i demanant se nomenassen els corresponents comptadors, per a posar les coses clares. I axí se va fer. Cada un dels nomenats per aquell carrec, presentà el seu compte, i segons el del comptador de l'Adrià, la Sra. Rullan li devia 204 duros. El parer del de la demandada era que el demandant n'hi havia de refer 75, i en vista de la disconformitat entre l'un i l'altre, se'n designà un tercer, qui segons el compte

presentat, la Rullan no havia de entregar més que vint i sis duros.

Amb tot i amb això l'Adrià ja no era a Mallorca, i com hi havia que pagar les costes, acudiren contra el seu procurador, qui s'espo'sà diguent que encalçassin el seu principal, que tenia noticies residia a Barcelona; i aixís va finir aquest plet, que començat l'any 1819, va acabar al 1827.

Dels treballs fets per l'Adrià per encàrrec del Sr. Rector de Sant Jaume, el més admirat pels intel·ligents, es el joc de candeleros de set branques, que posen a l'altar major els dies de solemnitat. Dins el seu gènere, per la seua execució, casi podriem dir que son una joia: tots els detalls estan treballats amb gran delicadesa, i son d'un dibuix tan correcte, tant bell, que encara que sia atrevit, se pot dir que no es possible fer-ho millor. Fa bastants d'anys que varen sufrir una restauració, i sense voler ofendre ningú, i manco persones que ja no existeixen, dec haver de dir que no foren tractats així com mereixien.

Perque vejen els escultors, que ara fá cent anys se pagava el seu art proporcionalment molt millor que avui, los diré alguns preus de les obres que existeixen a Sant Jaume, fetes per l'escultor de que mos ocupam, tenguent en compte que llavors tot tenia mes d'una mitat manco de valor.

Els candeleros de set branques costaren 265 duros.

El grupo de la Beata amb angelets que està com a definició de l'altar de la Purissima, 241 duros. L'escultor Sr. Galmés té el boceto fet de fànc per l'Adrià.

Els sis capitells de pilastra i dos de columna de la mateixa capella, 150 duros.

Les dues branques que illuminen la Beata, 40 duros.

Un salomó, 40 duros. Me digué el Sr. Galmés que el dauraren en un vespre.

I la branca que illumina la Purissima, 45 duros.

Podria seguir diguent preus, però pels que coneixen, se poden fer càrrec de que l'Adrià se feia pagar les feines, millor que no es paguen actualment.

Seguint el plà que m'he traçat de parlar de les obres que tenc documentades de l'Adrià per ordre dels anys que foren fetes, ara toca el torn a l'altar de San Josep de la Parroquia de Sant Nicolau, que està a la tercera capella quant entram pel portal major a la part de l'Epistola.

En aquest altar d'estil neo grec, que era l'acostumat tractant-se d'art religiós, a més de l'imatge del Sant Patriarca, hi ha Sant Sebastià i Sant Joan de Deu, figures de tamany natural qui sense esser obres d'art acabades, son correctes i ben proporcionades. Dit altar fou encarregat pel Sr. Ecónomo d'aquella Parroquia D. Llorens Barceló, i segons el contracte que existeix fet dia 5 de Febrer de 1813, l'Adrià se comprometia a dur a terme tota l'obra i col·locar-la en el seu lloc, per 1500 lliures mallorquines, i el Sr. Ecónomo tenia l'obligació d'adelantar-li una tercera part del cost, per a comprar el llenyam, i les altres dues parts les havia d'entregar així com entrassen productes a la capella i confraria.

De Sant Nicolau passarem a Sant Caietano, on hi ha l'altar dedicat a Sant Faust, obra que li va esser encomenada pel Sr. D. Jeroni Morell i Bordils.

Segons un recibo satisfet dia 10 de Febrer de 1814, la figura de dit Sant va costar 280 lliures; dos angelets que hi ha en el còs de l'altar, en costaren 150, i per l'escut de la família del donant, amb els adornos que l'acompanyen, en pagaren també 150.

El Sant Faust es una estatua que dins la sencillès es correctíssima i ben vista del natural. En l'altar va tenir el bon acort de no sortir de l'estil del temple. Així poguessem dir lo mateix de totes les obres que se son fetes dins les esglésies de Mallorca.

Des de que l'Adrià se desavengué amb el Sr. Rector de Sant Jaume, i va haver-hi aquei plet, he observat que alguns treballs dels que va fer després, van precedits d'un contracte on

se fixen preus i condicions de pago, com succeïx amb la capella de San Josep de Sant Nicolau, i amb una altra obra de que ara m'ocuparé. Se coneix que o bé l'escultor, o bé el que feia l'encàrrec i l'havia de pagar, volia posar els peus plans. L'obra de l'altre contracte, es el grupo de la Mare de Deu de les Angusties existent a la parroquia de Santa Eulalia. Aquest document que es molt curiós diu així:

"Adriano Ferran Profesor en Escultura se obliga a construir por el precio de quinientas Libras mallorquinas, un Grupo de la Virgen de las Angustias de la proporcion de seis palmos poco mas o menos, con su hijo en los brazos, tres angelitos tristes llevando algunos trofeos de la Pacion conforme está expresado en el modelo, trabajado el total del grupo con el esmero posible y de que sea capaz el referido Profesor, con la circunstancia que la ropa que entre al sobradicho grupo será de tela encolada pero tan solida que parecerá madera y será de la obligacion de dicho escultor el encarnar y pintar el total del grupo costear cruz y calvario, asi como será de la obligacion del abajo firmado el pagar el valor del Grupo en los terminos siguientes; asaber cincuenta libras el dia que se firme la contrata, otras cincuenta al covo de tres meses, ciento y cincuenta el dia de la entrega, y lo restante de la partida al covo de seis meses de la entrega, y por que conste ago la presente por duplicado en Palma 8 de Junio de 1815.—Adriano Ferran—Bartomeu Enrric Pre.,

A continuació del contracte hi ha els recibos de les quantitats rebudes.

El grupo de la Mare de Deu de les Angusties figura, pel seu mèrit, estampat en fototipia a un album de reproduccions de vistes i obres d'art existents a Mallorca.

I ara que he parlat d'una Mare de Deu, no vendrà malament parlar d'una altra.

Diuen que preguntant preguntant van a Roma. Jo fent lo mateix he hagudes notícies d'una part de les obres que deixà l'Adrià a Mallorca. Quant he sabut d'una, no he estat aturat fins que he conseguit algun document que en fés referencia: algunes vegades ho he lograt, altres no. M'ha succeït una cosa d'aquestes amb la Mare de Deu dels Ramells que va fer pels frares Trinitaris. A pesar d'haver cercat allà on era de creure que hi havia algun manuscrit, res hi aparagué, i ja desconfiava de

poder tractar d'aquesta imatge, quant un dia fulletjant un setmanari de l'any 1850 «El Monitor Religioso», sense pensar-ho en vaig trobar algunes notícies escrites per un que havia conegut l'escultor de que estic tractant.

Segons aquell setmanari, els frares Trinitaris l'any 1636 varen construir una capella amb cinc altars dedicada a la Mare de Deu dels Ramells, patrona seua. Tal capella es la primera quant entram a mà esquerra a Sant Felip Neri, que en temps del frares era el Sant Esperit. L'any 1817 aquells religiosos varen encarregar a l'Adrià una figura de dita Mare de Deu per a substituir la que hi havia, que no agradava.

Dia 17 d'Octubre del mateix any feren una gran festa amb motiu de beneir la nova imatge de la Patrona, col·locant-la a la capella que li estava dedicada, on va estar fins a l'any 1832 que la posaren a l'altar major de l'església.

Quant l'any 1835 tragueren els frares, el Sant Esperit va romandre tancat, i la Mare de Deu tota sola, sense veure a sos peus els devots que acudien a ella en les seues necessitats; estant així fins que a l'any 1841 el trinitari exclausturat Doctor Miquel Ferrer, que ja havia contribuït a la seua construcció, va aconseguir que la duguessen a la Parroquia de Binisalem on la veneren i li fan cada any una festa molt lluida.

La figura de la Mare de Deu de's Ramells, crida l'atenció per certa originalitat que té. Està posada de peus demunt nüguls, que a la part dreta un s'aixeca casi fins a la cintura d'ella, i sobre aquest hi ha el Bon Jesuset que la Mare té agafat pel cos, i de la mà esquerra li penja l'escapulari de la creu vermella i blava.

Parlant de l'Adrià i de les seues obres ja se sab que sempre se li ha d'atribuir tal o qual Sant Cristó. Pareix que efectivament en va fer molts; però jo no tenc notícies més que d'alguns, que encara que no's puga demostrar la autenticitat amb documents, sempre son estats considerats com a tals, a més de no poder-ho negar pel l'estil propi que los caracterisa.

Diuen que de dites imatges en va fer varies pels gremis que existien llavors a Ciutat. El Sr. Baró d'Acahàl en el Diccionari que publicà li atribueix el que hi havia a la capella del gremi de carnicers, i que avui el tenim en el

nostre cemeiteri. Persona qui a ulls clucs coneix les obres de l'Adrià m'assegura que s'equivocuen els que ho diuen.

N'Ossorio i Bernard a la «Galeria Biografica», entre altres obres que menciona de l'Adrià hi posa el Sant Cristó del gremi de marxandos; d'aquest, ninguna de les persones a qui n'he parlat m'en ha sabudes donar noves. Jo he fet el pensament si podria esser el que poseeix el Sr. Marques de Zayas, que una persona de la seua familia va adquirir fa més de coranta anys a ca un antiquari.

Dita figura del Crucificat es casi del tamany natural, i a tota ella s'hi veu un coneixement perfect del cos humà. Hi ha detalls tractats amb molt de realisme. En la cara esta admirablement expressat el patiment de Nostre Senyor a la creu. En els ulls quasi clucs de tot, i a la boca un poc uberta, l'Adrià hi posà tot el sentiment i tota l'habilitat d'artista per fer produir l'efecte que es proposava. A la figura en conjunt pot esser que hi haja algun petit defecte, per ventura a tota ella no s'hi observa l'estudi que tenen algunes parts determinades. Si així no fos aquest Sant Cristó seria una obra d'art completa, una obra d'art de preu.

Dels altres Sants Cristos que se conserven de l'Adrià, n'he vist un que el té el sacerdot D. Josep Ribera, posat dins una escaparata, obra del mateix escultor. En el peu de la creu hi ha unes moldures que no poden negar la seua procedencia, com també unes hidries que adornen el moble. L'imatge de Cristó es del mateix tipó del que té el senyor Marquès de Zayas. Un altre que no he pogut veure per tenir-lo a fora, el posseeix la senyora viuda de Don Joaquim Aguiló. M'asseguren que darrera dú la firma del l'autor i la data de l'any 1810. Tenc notícies d'altres més, però no en parlaré perque m'estic allargant un poc massa.

Acabaré parlant de l'art religiós existent a Ciutat, citant una escaparata de molt bon gust, molt bella, qui conté una Mare de Deu vestida de roba de seda amb brodats, propietat d'aquella senyora viuda; i de dues obres més que es conserven a la casa del senyor Marquès de Desbrull. Una es la Mare de Deu, Sant Josep i el Minyonet Jesus, d'un naixament que un temps posaven dins una escaparata, sobre un altar, en el convent de Sant Francesc. D'escaparates en va fer moltes, algunes molt belles. Les figures son d'uns tres palms i mig d'altaria

agenollades. El bon Jesus es proporcionat. Les tres son de gran correcció i molt ben acabades. L'escaparata tota daurada, la conserven en aquell convent. Llàstima que la tenguen arconada i no puga lluir sa bellesa de linees, i sos detalls primorosos. De dues hidries que hi havia amb ramells de flors esculpturats, així com ho feia aquell mestre, en robaren una i Deu sap a on es.

L'altra obra que hi ha a ca dit senyor Marquès, es un Sant Roc d'un tres palms d'alt, posat també dins una escaparata. Tant a l'imatge com en el moble on està guardat s'hi veu la mà d'un artista. Sant Roc està mirant el cel, amb la boca un poc desclosa. L'interior d'aquesta cavitat està molt ben observada del natural. L'Adrià a vegades s'encarinyava amb un detall i feia coses admirables.

Als pobles de Mallorca també es troben obres de l'Adrià. A Porreres hi ha, a la Parroquia, un Sant Josep que el beneiren dia 18 de Setembre, i va costar 446 lliures.

A Bunyola tenen una Purissima i un Sant Josep, que per més que s'ha cercat, no s'en ha trobat cap document; havent-me succeït lo mateix, amb un Sant Bonaventura i un Sant Lluís existents a la Parroquia de Montuiri, i amb un Bon Jesus resuscitat que conserven a Lluc, figura d'un palm i mig d'alt que solien tenir demunt un sepulcre. El boceto fet de fanc de gerrer per l'Adrià, el guarda amb molt d'apreci l'escultor Sr. Galmés. A Felanitx posseeixen un Sant Joan Baptista de mig tamany natural, del qual n'estic també en dejú.

Fins aquí les obres d'art relligioses de que tenc coneixement, fetes per l'Adrià a Mallorca, unes per haver-les vistes, que son les més, i altres sols per notícies. Però hem de creure que les de que he parlat demunt demunt no son totes, i no sabem res de les fetes per fora Mallorca. Jo al manco tenc noves de l'altar major de la Seu d'Iviça, amb documents que va tenir l'atenció d'enviar-me el Sr. Canonge Arxiver d'aquella Santa Esglesia.

Pareix que dia 12 d'Octubre de l'any 1818 l'Il·lustrissim Sr. Bisbe, Fra Felip de la Mercè, va convocar Capítol extraordinari per donar compte de que havent-se fet carrec de lo pobre i despullada que estava la Seu, i volguent complaure els desitjos de dita Corporació, que també eren els seus, s'havia proposat encarregar la construcció d'un altar major, per esser una de les obres més necessaries a fer. Va dur

a cap l'empresa el Sr. Provisor, persona acreditada de bon gust en altres que s'havien realitzades. Dit senyor proporcionà alguns projectes, entre els quals n'hi havia un de l'Adrià que fou l'acceptat. D'aquest escultor a Iviça ja tenien notícies dels primors que feia en el seu art.

El projecte presentat per l'Adrià que va complaure al Sr. Bisbe i Canonges, consistia en un tabernacle de forma ovada de vuit columnes de dotze palms d'alt, d'ordre corinti, sobre dos basaments, i en el centre, l'imatge de tamany natural de la Mare de Deu de les Neus titular d'aquella Seu, coberta per una cúpula artesonada, amb una gloria on hi havia el nom de Maria. El basament inferior estava rodat per una balustrada amb dues portes, una a cada costat. L'escultor se comprometia a fer l'obra ben acabada, amb daurats, bronzi-nats i jaspats, i col·locar-la en el seu lloc, per la quantitat de 22.000 reials de velló en or o plata, pagats en los plassos que's convenguessen. Per a cumplir aquell compromís per part de la Seu, quedaren hipotecades la dotació de fàbrica i els fondos de secretaria.

Dit altar major estava posat allà mateix on està avui, al més de Setembre de l'any 1819, i molt content havia de quedar el Cabildo de l'obra, quant a l'acta capitular del 12 del dit Setembre diu que tenint en compte "*la exactitut, primor y perfeccion con que los Maestros Herrero y Escultor han fabricado, el primero la barandilla del presbiterio y el segundo el tabernaculo para el altar mayor de esta Santa Iglesia,*" se trobà "*muy puesto en orden y conducente al honor del Cabildo hacer una expresion de nobleza y generosidad por via de gratificación protestativa de la habilidad de los maestros y de la gratitud y reconocimiento del Cabildo,*" concedir "*de los fondos de la fabrica de Iglesia mil reales vellon al precitado Maestro Herrero y seis mil reales idem al Escultor, ambas partidas en calidad de gratificación.*"

Aquest sobre preu el va rebre precisament l'any que va haver de posar un plet, reclamant uns doblers de treballs que no havia acabats de cobrar.

Ara sols m'he queda parlar dels mobles que existeixen de l'Adrià, que ho faré lo més breu que puga, perquè veig que aquesta escarada, me resulta més llarga que un diner de fil d'altre temps.

Com he dit al principi, en el taller de l'es-

culptor expatriat, no tant sols s'hi feia estatua-
ria religiosa i treballs d'esculptura d'adorno,
particularment retaules, candeleros, canalobres,
ect., sino que també s'hi construïen mobles.

En concepte meu, entre les obres d'ebanisteria que queden i son conegudes de l'Adrià, surt demunt totes el llit que anomenen de l'Infanta, per haver hi passades les nits que permanasqué a Mallorca l'any 1852, l'Infanta Lluïsa Fernanda Duquesa de Montpensier, servint-li de posada l'esbelt palau del Sr. Marqués de Sollell.

A més també es digne de tot encomi el bres que juntament amb aquell llit foren encarregats a l'Adrià pel Sr. D. Jeroni Morell i Bordils, besavi del actual posseïdor el notable artista i senyor D. Faust Morell i Bellet.

El llit es verament regi. Tot es de caoba amb adornos daurats, distribuïts sobriament segons l'estil del primer Imperi. Està cubert per un dosser de molta alçada, de seda groga i rosa seca amb flokadura de borlins verts.

El dosser acaba a frec del cel-ras amb una corona de plomes; quatre manats d'aquestes posats un a cada cantó del llit, sostenen l'elegant reculliment dels cortinatges. Unes plomes i altres están esculpturades magistralment en fusta.

I perque no hi hagués rés que desentonás en tant bell conjunt, contenen que l'Adrià meteix va tallar els cortinatges que son d'una gran majestuositat.

El brès, que també es de caoba, es un exemplar superb del estil Imperi per sa elegancia de linees.

Als costats i en els peus hi ha una faixa delicadament calada d'exquisit dibuix; en el cap hi ha un altre calat de molta més importancia. Tots ells fan l'efecte d'una verdadera filigrana.

De la part de fora de la capçalera s'alsa una columneta de color blau i daurats que fineix amb una paloma argentada amb les ales esteses i els peus demunt una fletxa del meteix metal, de la qual penja la moscardera que cobreix el brès.

Aquesta joia podria haver estat digne del infortunat Rei de Roma fill unic del Emperador Napoleó.

Un altre llit estil Imperi de caoba, amb esculptures i daurats posseïa una familia de senyors de Ciutat. Dins l'alcova on hi estava aquest llit, hi havia també, obra de l'Adrià,

quatre gerros de fusta, dues taules consoles, quatre sofás i dues pilastres. Fa un poc més de vint anys, que aquella familia s'estingí, i tot lo la de casa se va vendre. Els tassadors que justipreciaren el llit i demés mobles de l'alcova, consideraren que tot plegat valia 4.450 pesetes. Un antiquari de Barcelona ho va ensumar, vengué a Mallorca, fa barrina, i diuen que ho facturá cap a Paris, on Deu sap qui ho té i que li costá.

A la casa del Sr. Marqués de Zayas hi ha dos cantaranos, amb aplicacions de escultura daurada. Aquestes, pel seu dibuix i per la delicadesa d'execució, son admirables; pareixen bronzos daurats. Jo dupt que en treballs d'aquest genero se trobi res mes ben fet.

Una parella de taules consoles esculpturades i daurades, tenc conegudes, totes dues sortides de la mateixa casa. Una la té l'abogad D. Enric Sureda, i l'altre, l'apotecari de Sóller Sr. Torrens.

Quant se veu més la superioritat d'aquets mobles de l'Adrià, es quant se comparen amb altres del mateix estil: hi ha com de la nit al dia.

Tenc noticia de que a una possessió de la Sra. viuda de D. Joaquim Aguiló existeix un llit petit. No l'he vist, diuen que es molt hermós.

La darrera obra de que parlaré es una vasa. Veureu lo que en diu «El Album Artístico de Mallorca», collecció de fotografies d'objectes de mèrit que tenim a l'illa.

L'explicació que acompanya a la fotografia de la vasa diu així:

“Obra del reputado artista Adrian Ferran hijo de Cataluña, es el marco de caoba, para pila que hoy reproducimos. Los adornos de cedro que lo realzan están ejecutados tan solo en dos distintas piezas, la superior y la inferior, (exceptuados los dos festones laterales) circunstancia que por si sola le da un merito extraordinario, atendida la delicadeza de sus canchucos y florecillas. La elegancia de su composición y lo primoroso de su talla admiran a los inteligentes, que bien desearian ver en su centro, en vez del barroco medallón de plata que se ostenta, otra orfebreria de estilo mas andlogo con el del conjunto.

Sus dimensiones son: 47 centimetros de altura por 24 de ancho en la parte superior y 18 en la inferior.

Esta alhaja artistica fué regalada porus

autor, hacia el año 1812, a su amigo D. Pablo Riquer y Ramis, cuyos herederos actualmente la conservan.

Després de lo que he dit tropell tropell de l'Adrià, i de lo que va deixar a Mallorca obra seua, no me queda més que algunes consideracions a fer.

Pareix mentida que un homo amb el caràcter esquerp i maneres gruixades, de poca dulçura en el seu tracte, pogués fer aquelles escultures amb tanta delicadesa i finura de linees, amb aquella correcció de dibuix, amb aquella distinció que caracterisa les seues obres. I mes raro es encara que un escultor que no se distingia, segons les notícies que tenc, per la seua pietat, sino tot al revés, puga haver donat aquella expressió mística a les imatges de Sants concebudes i executades per ell, única estatua-ria a la que se dedicava.

Si bé es veritat que estranya una cosa i altra, s'explica en part tractant-se de l'Adrià. Quant ell tenia el lapis o la gobia en les mans, no era l'incrèdul o l'indiferent, no era el mestre poc amorós amb els seus jornalers, era l'artista qui amb coneixement de lo que feia, hi posava tots els cinc sentits, se compenetrava per complet amb l'obra que executava, no tenia altra preocupació en aquells moments, que fer una escultura perfecta i bella, una obra artística. Hem de convenir que lo primer que es necessari, per a fer una obra amb aquelles condicions, es esser artista, i per més piadós que sia un homo, per més amabilitat que tenga, si no posseïx aquella qualitat, les obres que produirà no passarán d'esser una de tantes vulgaritats com coneixem; millor, si el pintor o l'escultor reuneix l'una i les altres; però per a fer art, la primera es la primera.

A proposit, contem que una vegada un senyor Bisbe de Mallorca, molt conegut, va tenir necessitat d'un sastre, i les persones de la seua intimitat n'hi recomanaren alguns. A un le hi proporcionaven perque era molt bon homo, a un altre perque perteneixia a tal congregació; però sa Il·lustríssima los va fer a sebre que lo que necessitava era un bon sastre.

Jo tenc la seguretat que si dit senyor Bisbe, aixis com tengué necessitat d'un sastre, hagués hagut de menester un artista, hauria parlat de la mateixa manera.

Hi ha un fet que se succeeix desde molt

antíc, que es una demostració ben patent de lo que he manifestat. Sempre hi ha hagut a les ordres religioses algun frare, llecs molts d'ells, qui s'ha dedicat a l'art de la pintura. Va viure dins els segles XIV i XV el frare de Sant Domingo conegut per Fra Angelico, autor d'un número de quadros, vertaderes joies de color i de misticisme, que figuren en els principals museus del mon. Hi ha també un Fra Bartolomeo, i algun altre; i a la Cartoixa de Valldemossa hem tengut un Fra Juncosa i un Fra Baien. Però del primer ença, quants de frares tant plens de virtut i tant sants com el que més, i cap ha arribat ni de molt a l'altura de Fra Angelico? Aquest era un artista, els demés, uns ho eren mes o manco, el altres no ho eren gens.

L'esser artista es un dó amb que Deu fa-veix al que vol. Ja'l du de naixença, el que el posseïx podrà fer-ne mal us o bon us. El talent de que el Creador li va fer gracia, l'aprofitarà així com vulga, lo mateix fent obres bones que dolentes, art pagà que religiós. Lo que hi ha es que si l'artista es un inimic d'una institució determinada, que no tenga simpaties per ella, no hi dedicarà la seua inteligencia. Si un pintor no veu amb bons ulls la milícia no produirà mai escenes militars, assumptos guerrers, com tampoc el que no senta la religió, el que la tenga descuidada, el que sia inimic d'ella, aquest no pintarà obres de tal genero.

Però mos trobam en el cas de l'Adrià: un homo que era conegut per un despreocupat en religió, i en canvi va fer aquell admirable Sant Brú, amb tant de misticisme, que era més propi per haver sortit de les mans d'un artista cartoixo que del escultor de que mos ocupam. Jo sols m'esplic el fet en el cas de que l'Adrià no fos lo que pareixia.

Es de creure que de petit la seua mare l'educaria religiosament, i que quant va esser homo, per convicció o per circumstancies que no coneixem, va perteneixer al partit lliberal avençat; i ja sabem que en els partits extrems, l'idea politica sempre es estada en favor o en contra de l'idea religiosa, segons sia un extrem o l'altre.

Partint del principi de que durant la seua infancia l'educassen segons la doctrina de l'Esglesia no podria esser que dins el seu cor, on pareixia que tota idea de Deu s'era apagada, hi quedás el caliu colgat de l'ensenyansa que li havien donada, i aquell caliu li mantengués

viva la fè? Es molt possible que fos així. Es ben ver que per fer art lo primer que es necessari es haver rebut de Deu el dó d'ésser artista, però també ho es que l'art que se fassa s'ha de sentir. Se pot donar el cas, de vegades, que a un talent privilegiat li sia suficient tenir coneixement perfect de lo que vol expressar i voluntat per fer ho.

Lo trist es que un homo del valer de l'Adrià, després d'haver treballat tant, havent produït aquell número d'obres d'art tan belles, no hagués arreplegat quatre doblers, no tengués un petit recó. No tant sols no va ésser així, sino tot lo contrari, pui sals darrers anys de la seua estada a Mallorca se trobava sense una treseta i carregat de deutes. Fins i tot an els seus operaris los devia setmanes senceres. Aixó en ell ja era mal que li venia d'enrera, com se pot observar en els contractes i comptes, on se veu sempre que li havien de bestreure doblers per a comprar els materials o per lo que fos, tant si se tractava d'obres de molt de preu com de feines insignificants. Precisament en demostració d'aixó fà poques setmanes, vaig trobar un compte de l'any 1817, *de los modelos de la sopera*. Així diu. Jo crec que eren els modelos esculpturats per a fer de fusa les anses i el pom de la tapadora d'una sopera de plata. Aquest treball valia 24 lliures i en el compte figura que n'hi havien bestretes 12. I no es que la persona que li havia fet l'encàrrec no el pogués pagar d'un cop, perque era un senyor que tenia les unces posades de cantell.

L'Adrià sempre curt de doblers, sempre amb lo badall a la boca, sense conseguir veure-se mai cabal, va anar trampoletjant, fins que vengué un dia que no pogué pus, i va pendre els atapins cap a Barcelona, entregant tot lo que tenia per a pagar els deutes, corresponent una part de les seues eines al deixeble Lladó, i que avui son propietat de l'esculptor Sr. Galmés.

No se comprén que un homo ordenat, un homo que no se li coneixien vicis, se trobás en aquella situació, sobre tot cobrant bé al parèixer, lo que produia el seu taller. Vegent els contractes i comptes de les obres que feia, on hi figuren quantitats importants, pareix que efectivament les cobrava d'una manera esplèndida; però si un examina els seus treballs amb detenció, i se fà carrec de com están fets, treu el convenciment de que treballant d'aquella manera per força hi havia de perdre doblers.

Però ell pareix que no se'n preocupava de lo que havia de cobrar: no tenia altra idea que fer-ho bé, tot lo millor que sabia.

Quant ell esculpturava una figura, si li pareixia que posant-la d'altra manera, havia d'estar més correctament, o li havia de produir millor efecte, encara que la tengués relativament adelantada, no hi pensava dues vegades, arreconava el bigalot per més que fos susceptible d'aprofitar-lo afegint-li alguns bocins, i la tornava començar de bell nou, i tota la feina feta i aquella fusta eren perdudes. I els seus jornalers en lloc de deixar-li al cap de la setmana un benefici, es segur que degut al treball depurat que ell exigia, hi tenia que afegir de la seua bossa. A més de tot això diuen que el seu fill li havia sortit un poc cap-buit i els hi feia avall.

Per acabar, fos lo que fos, fos una cosa fos l'altra, fossen totes plegades, lo cert es que va haver de fogir de Mallorca completament bancarrota.

Quin any succeí això, no ho sé; sols puc dir que l'any 1821 encara se trobava a Ciutat com ho demostra el plet que duia amb la senyora Rullan. També es possible que l'any 1825 hi fos, perque diuen que quant estava fent la lápida que hi ha en el Born, que diu *Plaza de la Constitución*, lápida que projectà l'arquitecte català, també expatriat, senyor Folc, un dia s'hi presentà el Capità General Don Josep Maria de Alòs enfadant-se amb ell perque la tenia molt atrassada. Aixó havia d'ésser per força l'any que he dit, quant aquell senyor era Capità General de Balears; però l'any 1827 al reclamar les costes del plet al seu procurador, aquest diu que acudesquen a l'Adrià que sap resideix a Barcelona. D'ésser cert el fet del General Alòs, es de creure que s'en va anar de l'any 1825 a 1827. Jo no he trobat cap document datat mes envant de l'any 1821. Aixó no vol dir que no existesca.

Que va fer a Barcelona la segona vegada, o deix també pels vilafranquins. Diuen que va morir a l'Hospital plè de miseria i loco per afagitó. Que Deu li haja amparada la seua animal

V. FURIÓ.

El General Barceló

Capità Antoni

(CONTINUACIÓ)

Any 1764

Dit dia (digous a 28 de Juny) sirca las 8 de la nit vingue un laut de Barcelona y porta la noticia que la Esquadra de las 3 Galiotas del Rey comendades per D.ⁿ Dego de Torres ha presat una galiota Algerina ab 60 Turchs y 10 morts fonch atacada per el Sit (¿qui era?) y la entrada á Barcelona. Per carta de Roma se ha sabut que el Papa á despatxat bu'la de adad á D.ⁿ Juan Berçalo per obtenir el Canonicat del Canonge Carrio difunt que es presbiteral.

Dit dia (Disapte á 30 Juny) vingue un Pinco de Maho carregat de blat ha portat la noticia que la esquadra de Pinetelli tira dos xabechs de Moros á fons y en prengue dos devant Gibaltar y senbarca el primer bataló de Soria en lo vaxell del Rey el Alante y parti esta nit.

Dit dia (dimarts á 24 Joriol) es vingut el xabech den Gofra y ha portat la noticia que la esquadra de Pinetelli ha tirat á fons un Pinco de Moros y tirá una torre de la costa de Tanga an terre y prengue los 4 canons de bronso que trobaren y 2 turchs.

Divendres á 3 dits (de Agost) son vinguts tres xabechs un de Valencia carregat de arroz y reclutas y un xabech Arvisench per armar en cos.

Dit dia (15 de Agost) es vengut un Pinco frances carregat de tonina de Serdena y aportat la noticia que las mitjas Galeras de Malta aprensaren 3 galiotas de Tunis y las tenian dins el Port de Caler y duas donavan casa a mitja Galera de Tunis.

Diumenge á 19 dits es vingut el Xabech del P.^o Lleonard de Marcela... aportat la noticia que el Capita Antoni ha pres una Galiota de Moros. Mentida, li fogí.

Digous á 23 dits en Joan Salom Princep y Antoni Berçalo canonge calatravins vuy los han midats y abonats per melicians granaders.

Divendres á 31 dits vingue el Xabech del P.^o Xiquer cosari y aportat 3 Sandals carregats de Blat y ordi y lleña y no troba sinos un Moro dins un Sandal.

Dimecras á 5 dits (de 7bre.) vingue el Xabech del P.^o Macia de Genova y un llaut de Ivica y aportat la noticia que el Xabech cosari

ha pres 4 Sandals carregats de Blat y ordi, mell y mentegua, y 6 turcs y 8 moros y a descargat el Blat y ordi a Ivica y se nes tornat.

Dimarts á 18 dits sirca las dos de la tarda arriba la Maleta y el Correu dona fondo a Pa-guera... el Xabech cosari den Xiquer es sortit este mati per havis de una Galiota de Moros á Cap de Formento.

Divendres á 21 dits han arribat en esta Abadia una Fragata y un Xabech francesos qui van en cos contre los Moros de Sale no han vist Moros de Sale.

Dimecras 26 dits partiren la Fragata y el Xabech del Rey de França qui van en cos.

Divendres á 28 dits comensaren los 3 dias del Blat de la Pulaca á 9 sous 2 (diners) la Barcella y 8 lliures 1 sou 9 (diners) cade cavall vuy han guiat la Pulaca y ha portat tots los mariners á la Praso, y el P.^o li han posat grillons dins la Pulaca y sis granaders lo guardan que el Capita del Port ana á lo Comendant dientli que el P.^o no poria comerciar ab los Moros.

Diumenge á 30 dits es vingut el laut de Valentia y ha portat la noticia que la lanxa del Capita Antoni Berçalo ana a pegar foch ab altra lanxa a dos galiotas de Moros qui se retiraven dins Cala Coloms y en envastir en terra se pega foch á la llanxa del dit Capita y moriran. (?)

Dilluns á 22 dits (de 8bre.) es vingut un Gangill de Alger manorqui y ha portat 47 bous y un esclau fill del cotxer.

Diumenge á 25 dits (de 9bre.) vingue el Coix de Cartagena ab Patatas, cañas mells y castañas y aporta la noticia que el Rey ha fet Capita de Altobordo á lo Capita Antoni Berçalo y Comandant de la esquadra lletina. Mantida.

Disapte á 15 dit (de Xbre.)... los Moros se nan portat el Pinquet del P.^o Gridefe carragat de xexa y Blat de dins St. Anny ab 450 quarters xexa.

Any 1765.

Dimars al Primer Janer 1765... este mati es vingut el Xabech del P.^o Jusepet Quetglas de Manorca á dit que el Pinco de Moros porta el Pinquet del P.^o Gredife á Meuo y lo vené per 800 lliures (?) em plata.

Dilluns á 4 dits ha vingut un Brich Ingles y porta areñs y saladura, escriu el D.^r que quant el Capita Antoni Berçalo se despedi del Rey li digué, Barçalo los Moros costeian vete que saban que tu estas aqui.

Dilluns 2.ª festa (de Pasqua de Resurreccio) á 8 Abril alas 4 de la tarda pasaren per davant esta Badia las dos Esquadras mendadas por el Capita Antoni Berçalo y prengueran cap á lavant dexaren dos plechs á la Torra de Calafiguera per el Comendant D.^o Joan Balester y un per el comisari de Marina D.^o... Ramos, y altre per un alferes.

Digous á 11 dits... á las 5 de la tarda la Esquadra del Capita Antoni Barcelo comendada per ell ha encorat en esta Abadia que son 5 Xabechs el Violi y dos Xambaquins.

Divendres á 19 dits ha fet calabruix, es vingut el Xabech den Colom, y el Xabech del P.^o Xiquer de Marçela y dos xabechs de Moros á Cap de Creus han presos 3 llondros catalans, y el comendant de la Esquadra á tirat tir de llun.

Dimecres á 24 dits parti la Esquadra de los 5 Xabechs el Violi y los dos Xambaquins del Rey mandada per el Comandant D.^o Antoni Barcelo, y ses posat a dar casa á una Pulaca bui feia mal marinatge.

Dimecres al 1.er Maig... á las 8 de la nit dona fondo en esta Abadia la Esquadra del Capita Antoni en 3 xabechs y el xambaqui y porta el Sr. Marques Alos y la sua S.^{ra} y dos fills y la nora.

Dilluns á 6 dits son partits los 3 xabechs y xambaqui del Rey mandats per el Capita Antoni Barcelo el qual esta en febre y costat (acostado?), y el correu ses partit per fer la muda á Ivisa. Esta nit saran a casa del Tinent del Rey.

Disapte á 15 dits (de Juny) á las 12 del dia harriba en este Moll el Retgidor Boneio ab un Xabech Evisench el qual ve de Cadiz, diu que el Capita Antoni Barcelo, va aportar un regalo á nel Rey de Maquines, que nostron Rey li regala 10 turchs porque el Rey de Maquines regala á nostro Rey dos Religiosos que tenia esclaus y en Trigra, y despues anira dit Capita Antoni á treura los canons de los Xabechs de Alger que neufragaren a la costa.

Divendres á 5 dits (de Joriol) es vingut de Alger amb un gangil frences y ha portat dos esclaus un de Alcudia, y lo altre de Ciutat, el Rey de la Gran Bretania demana tots los esclaus de Mauo.

Dimecres á 24 dits la barca de la Sall es tornada an el Moll per reuo de un Xabech y una Galiota de Moros que ha trobat a la Punta.

Digous á 25 dits... la Galiota y el xabech

de Moros fench mantida que foran xabechs Iviçenchs.

Dimecres á 31 dits... es vingut el xabech del P.^o Sacares de Culera han pres una galiota ab 16 Moros.

Diumenge á 11 dits (de Agost) es vingut un xabech Iviçench de Ivisa y a portat la gustosa noticia que son arribats á Iviça 20 esclaus y un ranagat Portugues qui amb un llaut son fuits de Alger no ni a nengun de mallorqui, son catalans, espanyols y napolitans.

Digous á 12 dits (de Setembre)... á mitx dia es arribat el Xabech del P.^o Xiquer de Carta Gena y aportat la funesta noticia que un xabech y una galiota de Moros devant Ivisa han pres una galiota de la Esquadra que eran 3 comendades per D.^o... mentres que una atacava el xabech de Moros las altras 2 galiotas fogiran y las llanxas de las galiotas y en vista de axo los Moros se posaren baix y quant foren arrambats los Moros saltaren dins la galiota y tellaran (?) molts de cristians y mataren el capita, quant la comendanta de las 3 galiotas que estavan dant fondo á nel Cap Roig de Ivisa, digie a los dos capitans de las dos galiotas yo vaix a pendre llenya de aquell xabech que vex que sera Mallorqui voltros quedau aqui, y si veis fum ja vindreu, la comendant arriba a lo xabech, y fench el xabech del canonge que los Moros este any passat prengueren á los Ivisenchs y el Arrais va fer abaxar los Moros baix á la estiba, y quant lo Arrais va veure que la galiota hera tota sola de improvis la arramba, y mataren el comendant y Christians, fogiran y las dos galiotas qui estavan dant fondo (*ó conta*) fogiran dins el Port de Ivisa y el Capita de una galiota mori de una bala, y lo altra capita el posaren pres 3 homens se tiraren á la mar y arribaren á Ivisa.

Diumenge á 15 dits son vinguts 3 xabechs Ivisenchs y el xabech del P.^o Veny de Cartagena han confirmat la noticia de que el xabech de Moros prengue la galiota comennat de les 3 de esquadra y han talat tota la tripulacio sols 3 homens se tiraren á nel mar. Y las altras dos galiotas fogiran y los Moros mataren el capita de una ab una escopetada mentras fogia la Galiota que prengueran los Moros este mati ana á bordo del vaxell menorqui qui vingue de Cartagena.

Diumenga á 22 dits ha vingut el xabech del P.^o Palou de Ivisa, ha portat Esclaus de los qui fogiren y el Renegat,

Disapte á 28 dits ha vingut un xabech Ivisench de Cartagena y á portat endianos y un esclau ha dat la noticia que han posat tots los mariners y officials de las Galiotas amarrats á las Galeras.

Divendres á 18 dits (*de Octubre*) se ha tinguda carta de un Esclau de Alger y diu que el capita de la Galiota es viu y te 4 faridas y son 52 esclaus que han trobats dins la Galiota y se acoverdaren.

Dimars á 22 dits sirca mitx dia arriba el lleut qui fa el correu, he tinguda carta del D.^e de 1 de este mes de Ginaros y carta del H.^o Joseph, las noticias que el P.^o Joseph Barcelo el Rey lo ha fet Alferes de fragata y capita del correu y ha de corsetgar en lo Capita Antoni.

Digous á 28 dits (*de Novembre*)... Este mati son vingut los xabechs del P.^o Sales y del P.^o Antoni Gay de Denia carregats de arros y han dada noticia que el Capita Antoni ha pres un Pinco en dita costa ab 270 Moros y que la entrava á Cartagena: y los dos xabechs qui fan el Correu á Ora han tirat á fons el xabech qui prengue la Galiota de España prop de dita costa de Ora y ha collit 28 Moros viva el Capita Antoni.

Divendres á 13 dits (*de Diciembre*) es vingut el Capita Antoni en lo seu xabech y ha portat la Tripulació per el Correu que se ha de armar.

Diumenge á 22 dits vingue una fregata francesa de 40 canons de Alicant qui va en cos contra los Salatins y han fet treguas per un any.

Any 1766.

Diumenge á 9 dits (*de Febrer*)... vingue el xabech des Gay Toni de Valencia porta arros confirma las 4 presas del Capita Antoni. Corregueren y pegaren á la moneia á nel Born, don Joseph Ferrandell la morta.

Dimecres á 12 dits... un Pinco Catala de Cartagena a portat un plech per el Sr. Comendant, y carta á la capitana y la relacio del Capita Antoni de 2 llondros cosaris de Moros que ha apresats y los ha portats á Malega ab 128 Moros 15 esclaus y un Renegat, y un Pinco Catala que los Moros hevia pres lo ha tirat á fons perque feia foch y el P.^o Joseph ha tirat á fons un xabech cosari de Moros.

Diumenge á 9 dits (*de Mars*)... es vingut el xabech ab lo P.^o Llinas de Alicant porta blat y farina, porta la noticia que el Capita

Antoni ha presat un xabech de 14 canons de Moros.

Divendres á 28 dits es vingut un Gangil frances de Alicant porta la noticia del Capita dal'ta Bordo del Capita Antoni.

Divendres á 18: (*de Abril*) vingue la llanxa que feu un esclau dins una cova á una Montaña de Alger ab 16 esclaus cristians dos Valencians un Catala, un Portugues, un Ganoves y los altres Españols, fonch un portento que arribaren á Cabrera el cap de 3 dias de navegació, los han portats á lazareto en corentena.

Dilluns á 21 (*de Abril*)... este mati es vingut el Xabech del Gay Toni de Cadis falta de Cartagena vuy fa tres dias porta homens de las Galiotas qui estavan presos, estan aliberats.

Dilluns á 28 dits morí el P.^o Berthomeu garma del Capita Antoni Barcelo.

Dimars á 29 dits sirca las 2 de la tarda arriba la Esquadra del Capita Antoni Barcelo comporta de 2 xabechs y el violi...

Diumenge á 4 dits (*de Maig*) este mati han dat patria á los 16 esclaus Christians qui fogiran de Alger ab una llanxa que feran, es esta un gran miraclo de N.^a S.^a del Carme que prengueren per Patrona y los haporta á Cabrera en tres dias y mitx de navegacio.

Disapte 17 dits parti la Esquadra del Rey mandada per el Capita Antoni Barcelo posa pres son garma Joseph per interessos del Correu.

Divendres á 6 dits (*de Juny*) han giat el Gangil frances qui ve de Cartagena, es vingut ne Araña marit de ne Catalina, el P.^o Sebastia Salles, y el fill den Polastre y el llecciado de Llum Major qui sen bercaren de magat ab lo Capita Antoni y los han tencats á lo fotumbo de Palacio.

Disapte á 28 dits á les dos del mati es mort en Martí Mayol de edat de 7 anys es estat esclau de Alger esta tarde han portat a Sant Francisco de Paula.

Diumenga á 29 dits vingue un xabech de Ivisa ab sall y digue que el Capita Antoni havia pres un xabech de moros devant Almeria, y vingue la llanxa del xabech de Grife de que los moros prengueren prop de Menorqua tres Galiotas de moros, ragaren el Born y feran Rua las Señoras en cotxo.

Dilluns á 7 (*de Joriel*) los moros han pres un Laut devant Alcudia en 3 homens.

Dimecres á 9 dits... es mentida que los moros hajen pres lleut.

Dimecres á 10 dits (*de Setembre*) es vingut el xabech des Gay Toni porta ordi ha dat la noticia que el Capita Antoni apegat foch á un xabech de Moros á la costa de Ora.

Divendres á 7 (*de Novembre*) este mati son sortits de Ciutat 2 Companias de Granaders y 150 cavalls per la Villa de Andraig per reuo de 5 xabechs y 2 vaxells de Moros qui á 3 dias que estan deuant el Port.

Digous á 20 dits Sant Felix de Velois fortuna á nel mar de mitjorn... el capita Antoni es sortit de Cartagena ab 4 vaxells y 5 xabechs.

Divendres á 12 dits (*de Desembre*) es vinguada la Esquadra del Capita Antoni 3 xabechs y el xabech correu es vingut el Merques de la Romana ab una Garmana sua de Valentia.

Digous á 18 dits es partida la Esquadra del Capita Antoni.

Any 1767

Dimecres á 22 Abril 1767... la Esquadra del Capita Antoni adobana á Cartagena per vanir.

Dilluns á 4 dits (*de Maig*) sortiran de la Porrassa los 3 xabechs del Rey mandats per el Capita Antoni Barcelo ab 13 Bastiments Catalans qui portauan los PP. Jesuitas de Zeragosa y de Chataluña y el xabech den Padrinas, se agombiá ab ells, pertiran ab vent de ponent per a Civitavetxa lo II.º Vilallonga se parti ab ells.

Diumenge á 7 dits (*de Juny*) dia de Pentecostes vingue havis que 3 xabechs de Moros prengueren el xabech del Coix Prats, Artá.

Disapte á 27 dits... ha vengut la funesta noticia que los Moros han pres el xabech den Mastral el Cap de Creus.

Diumenge á 28 dits una Goleta manorquina ha portat la noticia que el dia de Sant Joan los Moros entraren el xabech del P.^o Mastras dins el Get, en la tripulacio y el P.^o Rafel Ros se nega en Mastral es esclau de Beitech.

Dimecres a 1 de Joriol... es arribat el xabech del P.^o Antoni Guia de Marcela porta 18 Bousas den Mastral.

Diumenge á 26 dits St.^a Anna vingue un vaxell Vanacia qui va en cos contre los Algarins á porrat un gangil ab 6 moros de...

Dimecres á 5 dits (*de Agost*) N.^a S.^a de las Neus el correu parti de Soller y á 3 millas troba dos xabechs de Moros.

(Continuará).

J P.

SOCIETAT ARQUEOLÓGICA LULIANA

JUNTA GENERAL

Sessió del dia 20 de Gener de 1922

 estimadíssim consoci l'inspirat i exquisit poeta Mn. Andreu Caimari i Noguera fonc enguany el que tengué l'encàrrec de dir la missa i de celebrar els altres actes religiosos amb que, per prescripció reglamentària, honram sempre en aquesta època al nostre patró el Benaventurat Ramon Lull.

Bastant nombrosa va ésser la concurrència que hi assistí, en la que figuren els alumnes de D. Jeroní Castaño, als quals anualment prega que s'unescuen a nosaltres en tal ocasió, per augmentar així en ells l'estima i apreci al solitari de Randa que, en el transcurs de llurs vides, voldriem tenguessen sempre.

La Junta General ordinària de la Societat se reuní poc temps aprés en la Sala principal del Museu Arqueològic Diocesà, llegint-se tot d'una l'acta de la sessió anterior i detallant el Tresorer Don Agustí Canyelles el balanç econòmic de l'anyada precedent. L'essència d'aquest és així:

	Ptes.	Cts.
Existència en 1. ^{er} de Gener de 1921	636	31
Entrades des de la referida data	2829	50
Suma	3165	81
Satisfet	2164	45
En Caixa	1301	36

L'abaix subscrit Secretari-Bibliotecari reté compte de les més importants obres rebudes darrerament, i manifestà que'l catàleg complet de les ingressades en 1921 el publicarem en les planes del BOLLETÍ.

Al prendre la paraula el Sr. President de l'Arqueològica D. Gabriel Llabrés digué que ha d'aplaudir amb molta complaença, ja que, per dissort, hi ha tantes coses en el domini de l'art contemporani

que no són dignes de lloança, la reintegració al culte públic, de l'oratori-cripta de Sant Llorenç, tancat a principis de la prop passada centúria. Es una de les poques obres del segle XIII que'ns romanen, i serví en temps immediats a la Conquesta, de parròquia de Santa Creu, a la que està adherit. Opina que tal monument arquitectònic, d'estructura que recorda, en certa manera, les arcades del castell de Bellver, mereix un seriós estudi, exhortant als elements de la Societat a que'l fassin, puis comptam amb persones de reconeguda competència. Li pareix que, pels motius expressats, ningú porà negar una sencera felicitació al Sr. Regent de la susdita parròquia el benvolgut consoci D. Francesc Sitjar i Sitjar, Pre., per son cultural procedir.

Un'altra reobertura al culte públic s'intenta en l'actualitat, i és la de l'oratori de Sant Elm, no desprovist d'interès i de caràcter, encara que sia construït en el segle XVII. Per a reunir els caudals necessaris a fi de comprar lo als particulars que'l posseeixen, s'ha formada una Junta sots la Presidència honorària dels senyors Bisbe, Bal·le d'aquesta ciutat i Comandant de Marina. Hi figuren també el qui estava en l'ús de la paraula i altres companys nostres, compreguent-li entre ells el vertader i patriòtic iniciador de l'idea D. Antoni Pol i Juan, President efectiu de la mateixa Junta. Suplicà el Sr. Llabrés que contribuiguem, en la mida de les forces de cada qual, a la realització de tan lloable propòsit, amb lo que s'aconseguirà que's torni a dir, de bon matí, a trenc d'alba dels diumenges i festes colendes, una missa, lo que ha de facilitar als pescadors, professionals i aficionats, el compliment del precepte religiós.

Afegí l'orador que, amb molt d'entusiasme, s'és adherida l'Aqueològica al projectat homenatge al gran poeta fill de Mallorca En Juan Alcover i Maspons; i en la llista de subscripció que, lo mateix que altres entitats, ha ubert aquella, per a

aidar a les despeses de construir una font al·legòrica i monumental en honra de l'eximí poeta, en punt cèntric de Palma, hi ha el nom de bastants dels nostres benvolguts consocis, havent-se reunida ja una quantitat no despreciable.

Hermós és, manifestà, el propòsit dels de Lucmajor, d'aixecar un monument a Jaume III, aquell monarca de Mallorca que, prop de la referida població, sabé morir en 1349, après de perdre la corona sis anys enrera, defensant en el camp de batalla els drets al ceptre que, per successió dels seus avantpassats, havia tengut en ses mans. Com per feines ineludibles cap dels membres de la Junta de Govern de l'Arqueològica pogué assistir a l'acte de posar la primera pedra per a tal monument, a lo que estavem convidats, el Sr. Llabrés dirigí un telegrama als organitzadors, adherint-se, en nom de la nostra Associació i en el propi, a la solemnitat.

Donà el President, en sentides paraules, infinites mercès al Municipi de Palma, per la subvenció de 500'00 pessetes que nos ha acordada i satisfeta, lo que'ns permetrà publicar làmines en el *Bolletí*, cosa que, per motius evidents a tothom, no hauriem pogut fer d'alguns anys a aquesta part.

Tractà a continuació el Sr. Llabrés, dels antics pintors mallorquins, fixant-se principalment amb En Juan Luert, de les darreries del segle XIII i principis del XIV, *cives Majoricarum* encara que oriünd de terres estranyes. D'ell en du alguna referència el P. Jaume Villanueva en el seu *Viaje literario á las iglesias de España*, i sobre tal pintor se coneixen tres o quatre documents, pe's que s'ha pogut saber la casa a on vivia, sa familia, ses filles i per últim els seus veïns de carrer, que era el que en l'actualitat s'anomena de *Palacio*.

De tan notable artista ens queden en el dia dues obres: el martiri de Santa Eulalia de Mérida, que's conserva en la

sagristia de la Seu de Mallorca, i el retaulle de Santa Quiteria, procedent de l'avui tomat oratori de Sant Antoni de Pàdua, que's guarda. entre les joies més estimades, en el Museu Diocesà.

Com antany, digué el Sr. President, enguany no hem tengut que deplorar la defunció de cap dels apreciables companys; i finí exposant que'l Reglament pel que sempre s'era regida la Societat no s'adaptava bé a les actuals circumstàncies, per lo que fong precis introduir-hi algunes modificacions que no afecten l'essència del mateix. Una volta aprovades per la nostra primera autoritat civil, s'ha pogut inscriure l'Arqueològica en el Registre d'Associacions que, cumplint amb lo que disposa la llei, se du en el Govern de Província.

La Junta Directiva de la dita entitat està avui constituïda de la manera que's segueix:

President.—D. Gabriel Llabrés i Quintana.

Vice-President.—M. I. Sr. D. Antoni M.ª Alcover i Sureda, Degà.

Director del Museu i representant de l'Arqueològica en el Diocesà.—D. Rafel Isasi i Ramsome.

Director del Bolletí.—D. Josep Ramis d'Ayreflor i Sureda.

Secretari-Bibliotecari.—D. Pere A. Sanxo i Vicens.

Vice-Secretari.—D. Juan Pons i Marquès.

Vice-Bibliotecari.—D. Pere Sampol i Ripoll.

Tresorer.—D. Agustí Canyelles i Gazà.

Comptador.—D. Agustí Buades i Rousset.

Vocals.—M. I. Sr. D. Miquel Costa i Llobera, Canonge. — D. Josep Planes i Sagrera. — D. Jaume Ll. Garau i Montaner. — D. Alfons Aguiló i Aguiló. — Mn. Mateu Nebot i Antich. — D. Jaume d'Oleza i d'Espanya.

Integren les cinc Seccions amb que l'article setè del Reglament divideix la susdita Junta de Govern els senyors que a continuació s'expressen:

1.ª Secció. — Srs. President, Costa i Planes.

2.ª Secció. — Srs. Vice President, Tresorer i Comptador.

3.ª Secció. — Srs. Director del Museu, Nebot i Aguiló.

4.ª Secció. — Srs. Director del Bolletí, Garau i Oleza.

5.ª Secció. — Srs. Secretari-Bibliotecari, Vice-Secretari i Vice-Bibliotecari.

PEDRO A. SANCHO.

MAS CARTAS INÉDITAS DE ORFILA

Al Dr. D. Federico Llansó y Seguí

Gracias a la amabilidad de sus poseedores, los señores D. Juan de Vidal y de Olivar y don Juan Saura Travesí, podemos dar a conocer nueve cartas inéditas de nuestro conciudadano, el sabio toxicólogo Dr. D. Mateo Orfila y Rotger, Decano de la Facultad de medicina de París, todas ellas interesantísimas, «ya que, como dice Hernández Sanz (1), por ser dictadas al calor de los acontecimientos son la nota justa de sus ideas y reflejan con toda pureza su manera de ser y de sentir».

De Orfila, que sepamos, se han publicado las cartas que a continuación se indican:

El Dr. D. Enrique Fajarnés y Tur incluye en su «Ensayo de una bibliografía Orfila» Revista de Menorca—Cuarta época,—Vol. I-1902, págs. 57-88 *Cartas sobre el estado de instrucción pública en España. Pub. en "El Regenerador," periódico de cirugía médica, tom I.-Madrid. 1847.* Pero Miguel Santos Oliver en la nota 1.ª de la página 11 de su estudio «Un pensionado de la antigua Junta de Comercio de Barcelona-Orfila», Conferencia dada en la Cámara de Comercio el día 12 de Noviembre de 1912, dice que se publicaron estas cartas de Orfila, dirigidas a su familia, en el tomo I de «El

(1) «Tres cartas inéditas del insigne mahonés Doctor Orfila (1809-1814-1815)» Mahón 1899.

Regenerador» en 1840. No nos ha sido posible ver el citado periódico.

Bajo el título *Un documento curioso* apareció en «Los Lunes» de *El Liberal* (de Mahón), Año II: 1884, n.º 41, 7 de Enero, una carta fechada el día 27 de Agosto de 1805, probablemente en Valencia, escrita en castellano y dirigida a su padre. Esta carta había sido publicada anteriormente en el periódico barcelonés «El sentido católico en las ciencias médicas» y reproducida por su colega de Madrid «Los Avisos» de donde la tomó el citado semanario mahonés.

El Sr. D. Mariano Rubió y Bellvé, bajo el pseudónimo de C. G. N. publicó en el folletín de «El Pueblo» (de Mahón) en 1892 un estudio sobre «Orfila y el crimen Lafarge» del que se hizo una corta tirada aparte, apareciendo al año siguiente una segunda con el nombre del autor. En el capítulo VII transcribe el señor Rubió fragmentos de dos autógrafos de Orfila dirigidos ambos a su padre y fechados, el primero en Valencia el 15 de Junio de 1805 y el segundo en 28 de Diciembre de 1806, en Barcelona; ésta escrito en castellano, aquel en catalán.

En el «Boletín de la Sociedad Arqueológica Luliana» Palma-Julio de 1898, publicó el doctor D. Enrique Fajarnés y Tur, *Una carta inédita del médico Orfila* escrita en París, y en castellano, el 28 de Julio de 1814 y dirigida a su padre. Esta carta fué regalada en 1895 por el entonces Catedrático del Instituto Balear D. Magin Verdaguer y Callis al Archivo Municipal de Palma de Mallorca. Fué reproducida en la «Revista de Menorca» (Tercera época) Año I-1898, págs. 99-103.

El Dr. Fajarnés en el «Boletín de la Sociedad Arqueológica Luliana».—Año XV.—Tomo VIII.—Núm. 231.—Palma.—Junio de 1899 y bajo el título «Un periodo interesante de la vida de Orfila» comenta, en nota presentada a la Real Academia de Medicina y Cirugía de Palma de Mallorca, una carta escrita en catalán y dirigida a su padre en Marzo de 1806 desde Barcelona. Este artículo fué reproducido en la «Revista de Menorca» (Tercera época) Año II. 1899, págs. 151-154.

D. Francisco Hernández Sanz dió a conocer en 1899 en la «Revista de Menorca» (páginas 163-176) *Tres cartas inéditas del insigne mahonés Doctor Orfila (1809-1814-1815)*, precedidas de un grabado representando la casa en

que nació Orfila en la antigua calle de las Moreras que hoy lleva su nombre. De este trabajo se hizo una corta tirada aparte ilustrada con una reproducción de un retrato de Orfila original del pintor Lacona. Las tres cartas, dirigidas a su padre, están escritas en castellano y fechadas en París los días 5 de Diciembre de 1809, 1 de Mayo de 1814 y 25 de Noviembre de 1815.

Y por fin D. Angel Ruiz y Pablo en el capítulo XIII, *Escuelas y pensionados*, de su «Historia de la Real Junta Particular de Comercio de Barcelona» (Barcelona 1919), al tratar de Orfila publica el facsimil de una carta suya dirigida a D. Pablo Gassó, escrita en francés y fechada el 5 de Septiembre suponemos que de 1807 por el asunto de que trata (1) y transcribe un fragmento de otra, escrita en castellano y dirigida a la Junta de Comercio en 1814.

Conocemos además la existencia de otras cartas de Orfila: las que dirigió a la Junta de Comercio que se conservan en su archivo hoy custodiado en el Institut d'Estudis Catalans; una conservada en la Universidad de Barcelona y otra en la de Valencia, regaladas ambas por el catedrático D. Magin Verdaguer Callis; y, por último, las muchas dirigidas a su familia, casi todas careciendo de interés, que guarda cuidadosamente su allegado D. Juan Saura y Travesí.

Las cartas que a continuación transcribimos van dirigidas a su hermana D.ª Bárbara de Font y al Dr. en Leyes D. Antonio Llambías y Roig que contrajo matrimonio con D.ª Susana Font y Orfila sobrina del sabio mahonés.

Era el Sr. Llambías, además de distinguido jurisconsulto, notable cultivador de las ciencias físico-químicas y uno de los contados menorquines de aquella época que podían apreciar en su justo valor la obra magna de Orfila, ya que toda nuestra intelectualidad estaba formada

(1) En ella da cuenta Orfila de los buenos informes que ha recibido de varios hombres de ciencia de París referentes a cierto profesor de dibujo que la Real Junta Particular de Comercio de Barcelona pensaba contratar para encargarle una cátedra. Las enseñanzas de la Junta de Comercio se interrumpieron con la invasión francesa en 1808 y no se reanudaron hasta 1814; lógico es suponer que Orfila escribiera la carta de referencia el mismo año de su llegada a la capital de Francia o sea en 1807.

de humanistas, razón por la cual, tal vez, éste le trataba con suma deferencia como verá el lector.

Orfila escribía con igual facilidad varias lenguas usando indistintamente para su correspondencia la catalana, la francesa y la castellana todas ellas con igual fluidez y galanura.

En las cartas que publicamos, Orfila se ocupa principalmente de sí mismo con un noble orgullo comprensible, puesto que muy joven había conquistado una brillante posición y *ya no le era posible llegar a más*. Cuenta sus triunfos en la Cátedra, el éxito de sus libros, su victoria electoral, los elogios que le tributa la prensa de París y los ataques, que desprecia, de algunos envidiosos.

En la intimidad familiar explica a su hermana su estado económico no tan floreciente como pudo haber sido de haberse dedicado a la visita que detestaba. Sin embargo invirtió 270.000 francos en la construcción de una casa.

Al escribir al Dr. Llambías desde Mahón (carta V) a donde había venido con su esposa a pasar una temporada se lamenta de la rigurosa observación sanitaria a que se sujetó el buque en que viajaban obligado a detenerse cuarenta y ocho horas en los *Esquexos*, a la entrada del puerto, con peligro de sus vidas a causa del temporal; con tal motivo tiene irónicas frases para la Junta de Sanidad.

He aquí transcritos tan curiosos documentos:

I

Mon cher Mr Llambias: J'ai beaucoup de reproches à me faire de ne pas vous avoir écrit plutôt, mes occupations ont été si multipliées depuis mon retour à Paris, qu'il m'a été impossible de m'entretenir avec toutes les personnes à qui je l'avais promis et que je chéris. Je ne vous parle pas des nouvelles scientifiques, dont le nombre grossit tous les jours; vous verrez incessamment mon ouvrage de Chimie dans lequel seront consignés les faits les plus importants; vous ne serez peut être pas fâché d'apprendre qu'on vient de construire un chalumeau à gaz, à l'aide du quel on a fondu les substances les plus refractaires avec la plus grande facilité; ainsi il n'y a plus de corps infusibles; la chaleur est produite par l'inflammation de deux parties en volume de gaz hydrogène et d'une de gaz oxygène, le mélange ayant été préalablement condensé à l'aide d'un

piston; à l'aide de cet appareil, on a décomposé la Silice en oxygène et en Silicium etc... En outre nous connaissons aujourd'hui quatre acides formés par le phosphore. Nous savons que l'acide nitreux que l'on avait regardé jusqu'à présent comme gaz permanent, est au contraire liquide à la température ordinaire, que ce liquide ne contient pas d'eau, et que l'on obtient à froid du gaz acide nitreux qui ne se liquéfie pas et qui semble gazeux à la température ordinaire, parce qu'il est mêlé ou avec du gaz oxygène ou avec un excès de gaz nitreux. Plusieurs travaux ont aussi été faits sur les oxides métalliques, et on en a réduit singulièrement le nombre depuis Thenard; chose qui me paraît très convenable. Lorsque j'euverrai un exemplaire de mon ouvrage à Mahon, j'indiquerai dans une petite note les articles qui me paraissent offrir quelque intérêt, afin que vous puissiez vous mettre au courant sans être obligé de vous ennuyer à lire toute l'ouvrage. J'ai été charmé d'apprendre que Mme votre cousine continuait à bien se porter, et chaque jour je bénis la Providence de m'avoir inspirer auprès d'elle, et d'avoir été assez hereux pour lui procurer quelque soulagement. Veuillez bien me rappeler à son souvenir ainsi qu'à celui de M.^r son mari. Mon cher je suis honteux de vous dire que je n'ai encore rien fait pour le Storm glass, mes malles sont arrivées si tard que je n'ai pu l'avoir quant je l'aurais désiré. Présentez je vous prie mes hommages respectueux à M. M. votre Père et votre Oncle et croyez moi pour la vie votre dévoué Serviteur et ami.

ORFILA.

J'espère que vous ne m'imiterez pas; vous voudrez bien me répondre plutôt que je ne l'ai fait.

17 janvier.

II

Mon cher Mr Llambias: je viens de recevoir dans l'instant votre lettre du 8 Septembre et je vois avec plaisir que vous vous portez bien. Mon épouse est accouchée le 2 d'une petite fille que nous avons en le malheur de perdre le 17; ces deux événements dérangeant singulièrement l'esprit et encisent nécessairement à la Science: j'espère que le premier ne se renouvellera pas de sitot; quant au second

il est trop cruel pour ne pas le redouter. Vous devez avoir reçu a cette heure un exemplaire de ma Chimie Medicale que je vous ai envoyée le 17 Aout par la voye de Marseille. Je suis trop hereux d'avoir pû disposer en votre faveur de cette mince production; je le serais encore davantage si je pouvais présumer qu'elle pût vous être de quelque utilité, et aplanir les difficultés que vous avez a vaincre pour vous instruire dans un pays aussi isolé. Quoiqu'il en soit, ne voyez dans cet envoi qu'une marque d'amitié et d'estime meritée. Le chalumeau a gaz se trouve décrit a l'article hydrogène, et on en trouve des applications a l'histoire de presque tous les métaux: je vous garantis que toutes les découvertes modernes publiées, sont consignées dans les deux volumes qui composent l'ouvrage; vous y trouverez même l'extrait de plusieurs travaux inédits. Je ne vous dirai pas au juste quelle est la valeur réelle du traité en question, mais il a été accueilli ici avec enthousiasme; il n'y a qu'un mois et 6 jours, qu'il est en vente, et par conséquent il n'est connu du Public que depuis 20 a 22 jours et le tiers de l'édition est expédié (on en a tiré 2000 exemplaires; les journaux m'ont accablé d'éloges, comme vous pourrez vous en convaincre en les parcourant: enfin je ne pouvais pas m'attendre a un pareil succès, sur tout en réfléchissant à la rapidité avec laquelle j'ai pensé, écrit, imprimé et corrigé. J'avais a craindre la concurrence de Thenard et de tant d'autres noms célèbres, uniquement occupés de la Chimie, tandis que je puis a peine consacrer 3 heures par jour a son étude; mais mon cher je suis né coiffé et cela explique tout. Pardon si je m'occupe autant de moi: je sais combien vous prenez de l'intérêt a tout ce qui me concerne et je dois être excusé. Il est parfaitement démontré que les stalactites, stalagmites etc. ne se forment que par l'évaporation d'une *dissolution* de carbonate de chaux dans l'acide carbonique; celui ci est le seul dissolvant de carbonates de chaux, de magnésie et de fer, que l'on rencontre souvent dans les Eaux minérales; vient il a s'évaporer par la chaleur, l'agitation etc., les carbonates se précipitent rapidement ou lentement suivant l'intensité de la cause qui degage le gaz; agit elle avec peu d'énergie et existe t'il un noyau, le sel affectera une forme régulière..... Les details sur la grotte m'ont intéressé vivement et j'espère la visiter avec vous en 1819.

Je vois souvent votre ami Mr Revel; c'est un brave jeune homme qui vous est fort attaché. Presentez, je vous prie, mes respects a Mr Votre Père et a Mr Votre Oncle et croyez moi pour la vie Votre dévoué serviteur et ami.

Orfila

Paris ce 24 Sep.^{re} 1817.

P. S. Dans un mois je commence l'impression de la seconde édition de ma Toxicologie; l'ouvrage sera entièrement refondu augmenté, et moins mauvais j'espère que le premier. Vers la fin de 1818 je publierai avec 4 de mes collègues un Dictionnaire qui embrassera toutes les sciences naturelles; chaque mot aura son histoire, en sorte que ce sera un ouvrage vraiment scientifique.

Le magnétisme d'aujourd'hui n'est autre chose que le Mesmerisme; on l'a renouvelé de nos jours parceque:

Les sots depuis Adam sont en majorité.

Il n'y a ici que les charlatans qui y croient; il en est de même en Allemagne. Mais direz vous, combien de Docteurs Allemands n'y a t'il pas qui croient a cette merveille. C'est possible, mais il ya beaucoup de charlatans parmi les Docteurs Allemands.

Al Dr. Lambias

Avocat

Maho

III

Estimada Germana: Ahir a las quatre me nombraren Profesor de Medecina legal a la Escuela de Paris: pensa si esta noticia me ha causat satisfacció; a la edad de 31 any y 10 meses me vetx profesor de la prim.^a escola del mon, es a dir que ja me es imposible de ser mes; es com un militar que es Mariscal de France: la plaza val dos mil duros, pero lo millor es que si are vull visitar guañaré tot lo que voldré, per lo menos 4 ó 5 mil duros al any: també te anunciaré que desde principi de este any, el Rey nos paga. Los concurrents per la plaza eran Mr Alibert, prim.^r Metje del Rey, home de 50 anys, autor de varias obras de merit, Mr Husson autor de obras sobre la vacuna y prim.^r Metje del principal hospital de Paris, y

tres altres M.^l Rullier, Felletan y Variset. El primer era terrible p.^r tenir la protecció del Rey y de los grandes.

Per gran que sia la satisfacció que me ha causat esta nominació, no deixa de ferme pena, baix un altre punt de vista, es á dir que no podré pertir tant prest com creya, pues dech comensar mon curs public á principis de Abril y acabarlo el dia 5 ó 6 de Agost. Pero el dia següent me pos en camí, prech la posta per anar mes depresa y podré abresarvos el dia 16 ó 20 Agost y estar-me fins el dia 12 ó 15 Octubre.

Orfila.

Paris 2 Mars 1819.

BENEFICIOS DE LA PARROQUIA DE SANTA CRUZ

(CONTINUACIÓN)

VI

Beneficio presbiteral de patronato laical fundado en el altar de la Virgen María (ahora de N.^a S.^a del Buen Camino) fundado por la Magnífica Sra. Francisca Cerbera, esposa de Francisco Sadurnino, con escritura de 16 Marzo 1375 en poder de Pedro Ribalta, not., cuya copia se halla continuada al folio 301 del libro de fundaciones de Beneficios custodiado en el Archivo del Illmo Cabildo Catedral, y un testimonio de la misma presentado en el expediente del año 1802.

Fué dotado este Beneficio en su erección con 15 libras de renta para el obtentor, y 1 libra más para dos aniversarios que debían celebrarse uno el día de la muerte de la fundadora, y el otro dentro la octava de todos los Santos: la fundadora eligió por su 1.º obtentor a Francisco Pedro, hijo de Jaime Pedro (alias Bonfay), con obligación de celebrar misa todos los días, esto es, el viernes de cada semana en la capilla de San Lorenzo, contigua a dicha parroquia, los miércoles en la capilla de San Juan de la misma parroquia, y en los restantes días en el expresado altar de N.^a Señora.

La fundadora nombró heredero usufructuario a su hermano Francisco Cerbera, Pbro. y se reservó el derecho de patronato dejándolo al mismo su hermano y a Guillermo Cerbera o al heredero varón de éste.

Por una colación de 1562 consta que el patronato de este beneficio era de la Sra. Magdalena esposa del Sr. Jorge Fortuny.

Poseyó el descrito Beneficio el venerable moson Perote Sabater, Pbro.

Después el venerable moson Jaime Cererols, Pbro.; moson Miguel Mulet, Pbro.; por $\frac{1}{2}$ de éste se dió posesión el 20 Julio 1638, al clérigo M.^o Miguel Pons; después al R.^{do} Gabriel Amengual, que lo renunció y se dió posesión a 28 Febrero 1684 al D.^{or} Jaime García quien lo permutó con el R.^{do} Antonio Serra, ¹ bro. siendo conferido a éste el 13 Abril 1684; éste lo permutó con el R.^{do} Miguel Tomás, Diácono y fué colado a éste el 4 Agosto 1688, éste $\frac{1}{2}$ Pbro. 21 Febrero de 1739 y el 6 Marzo fué conferido al R.^{do} Miguel Monserrat, Pbro. presentado por D.ª Francisca Fortuny Sureda y Valero; $\frac{1}{2}$ el anterior el 26 Octubre 1764 y fué colado el 11 Noviembre al R.^{do} Martín Feliú, clérigo, presentado por la misma.

Cuando éste lo poseía teniendo solo la renta líquida de 4 libras, 1 sueldo, fué redotado por D.ª Margarita Sureda-Valero, V.^{da} de don Pedro Caro y Sureda, marqués de la Romana, con escritura 14 Diciembre 1787 en la R.^l Oficina de Amortización, cuya redotación fué aprobada y declarado congruo el Beneficio por el Vicario General con Decreto 21 Febrero 1788.

Por renuncia de Feliú en 9 Febrero de 1802, fué colado el 15 Marzo a D. Nicolás Monblanch, Pbro. presentado por D. Pedro Caro y Sureda, marqués de la Romana; éste lo renunció el 23 Diciembre 1818 y fué colado el 11 Febrero 1819, al D.^{or} D. Alonso Medinas, Pbro., presentado por D.ª Dionisia de Salas, marquesa V.^{da} de la Romana, murió el 6 Octubre 1821 y fué colado el 4 Junio 1824, a don Bartolomé Sancho y Pujol, clérigo, presentado por el apoderado de dicho marqués; fallecido Sancho en Puerto-Rico el 22 de Agosto de 1839 y completada con la congruidad por el apoderado de la Romana en escritura de 12 Diciembre 1853, ante D. Miguel Font y Muntaner, notario, y aprobada por el Vicario General con auto de 20 de los mismos, fué colado el mismo día a D. Manuel Fiol y Tocho, tonsurado, presentado por D. Pedro Caro y Salas, marqués de la Romana.

Actualmente está vacante por matrimonio de Fiol.

Dia 19 Julio 1887 fué nombrado Ecónomo D. José Marcó y Alcover, Pbro..

VII

Beneficio presbiteral de patronato laical fundado en el altar de San Jorge de la parroquia iglesia de Santa Cruz por Francisco Martorell, en el testamento que otorgó en las Kalendas de Junio de 1348, ante Estéban Palau, nott. que obra en el libro Cabreo de fundaciones de Beneficios custodiado en el Archivo del Illmo. Cabildo Catedral, y una copia del mismo al folio 14 del expediente del año 1741, cuya fundación se llevó a efecto con otra escritura de 9 de las Kalendas de Junio de 1351, ante Guillermo Paretó, notario.

Poseyendo este Beneficio el R.^{do} mosen Gabriel Vaquer, Pbro. lo permutó el 1.º Junio 1531 con otro fundado en el altar de S. Pedro de Sta Eulalia que obtenía Pedro Juan Bolitxer, Pbro. a quién se dió posesión el mismo día con citación del Mag.^{co} Juanoto Bernardino Sala de Solanda y del honorable Bernardo Domenge, patronos de este beneficio.

Por muerte de Bolitxer, fué colado el 16 Mayo 1566 a Vicente García, Pbro.

Después lo poseyó Miguel Bolitxer, clérigo; el maestro en Sagrada Teología, Jaime Torrens, Pbro.; mosen Matías Gali, Pbro.; M.^o Miguel Rotger, Pbro.; por $\frac{1}{4}$ de éste fué colado el 17 Mayo 1628 a M.^o Jaime Ant.^o Blascos, clérigo, quien lo permutó con el D.^{or} Gabriel Casas, y le fué colado en Abril 1633; después a M.^o Miguel Sastre, clérigo, quien lo renunció y fué colado el 8 Julio 1663 al D.^{or} Melchor García, vicario perpétuo de la misma parroquia de Sta Cruz que lo permutó con el Sr. Juan Genestar, Pbro. y canónigo, siéndole conferido el 26 Diciembre 1671, que también lo permutó con Miguel Genestar, Pbro. el 28 Septiembre 1674; éste también con D. Juan Genestar, Pbro. y canónigo, con permiso del R.^{do} Procurador de causas pias y del Sr. Nicolás Zagrana en 15 Septiembre 1691; éste lo resignó a favor de Lorenzo Homar, clérigo, a quien fué colado en virtud de Bulas Apostólicas el 12 Abril 1692, con aprobación de dicho Rosiñol Zagrana y del indicado Procurador; $\frac{1}{4}$ éste el 25 Mayo 1741 y fué colado el 30 Junio 1742 a Miguel Ferrer, Pbro. presentado por D. Raimundo Villalonga, sucesor de dicho Rosiñol, y en virtud de Letras Apostólicas despachadas en Roma en 6 de las Kalendas de Noviembre de 1741, en las cuales había sido gratificado por S. S. por haber alegado que era presentado por la mitad o mayor parte de los patronos. Pero en ejecu-

ción de sentencia del Ordinario de Mallorca de 4 Septiembre 1742, que declaró nulas las expresadas Bulas por subrecticias y obrecticias y mandó fuese conferido el Beneficio al Reverendo Miguel Arbona, Acólito, que había probado ser presentado por la mayor parte de los patronos y haber sido gratificado por su Ilustrísima el 27 Mayo 1741, esto es, 6 meses antes que el Ferrer, fué colado al dicho Arbona y puesto en posesión el mismo día de la sentencia. Y a pesar de esto por haber apelado Ferrer de esta sentencia, fué reintegrado otra vez en el posesorio el 20 Febrero 1744 de orden del Vicario General en virtud de otras Letras Apostólicas de 9 Diciembre 1743.

Después de haber fallecido Ferrer, Pbro. en 28 Diciembre 1778, D. Jaime Juan de Villalonga y Truyols, hijo del citado D. Raimundo, en el concepto de sucesor de D. Antonio de Verí y de Oleza, y D.ª Ana Malla y Juan esposa de D. Francisco Omella, como sucesora de su abuelo D. Jerónimo Malla, nott., atendiendo a que dichos [sus autores] poseían por indiviso el patronato de este Beneficio y de dos más que también fundó el mismo Martorell con el citado testamento, bajo la invocación de San Francisco, S. Jorge y Sta Magdalena de dicha Iglesia de Sta Cruz, y que para aclarar más su derecho habían convenido en escritura de 29 de Junio 1691 ante Juan Antonio Parets, notario, que fuesen alternativos los indicados tres Beneficios: acordaron nuevamente Villalonga y Malla en escritura 23 Septiembre 1784, ante don Cayetano Socías, que Malla tuviese por entero el patronato del presente Beneficio fundado bajo la invocación de San Jorge y que Villalonga y Truyols tuviese por entero el patronato del fundado en dicha Capilla que entonces poseía D. José Montes, Pbro. residente en Madrid: quedando el 3.º en la alternativa de antes.

Después de esto en atención que el presente Beneficio tan solo tenía la renta líquida de 6 libras, 18 dineros al 3 $\frac{1}{2}$ %, D.ª Ana Malla, otorgó donación de una voz alternativa del patronato del mismo en escritura de 28 Marzo 1785, ante Pedro José Bonet, a favor de don Antonio Cladera y Cantallops, para que lo redotase y empezase a poseerlo en aquella vacante: cuya escritura fué confirmada por el Obispo con Decreto 16 Abril siguiente. En cuya consecuencia lo redotó cediendo con escritura de 20 Abril en la Oficina Amortización 25 libras, 2 sueldos, al 3 $\frac{1}{2}$ % que impuso sobre

sus bienes, y en nombre precario sobre media cuarterada de Son Poquet en alodio de doña Magdalena Rapó y de herederos de D. Juan Ramis y Pons, más sobre una cuarterada y un cuartón en el lugar de la Vela, ambas de la villa de la Puebla. Cuya redotación fué aprobada por el Obispo con Decreto de 23 de Mayo del mismo año y colado al día siguiente al mismo D. Antonio Cladera y Cantallops, clérigo redotante.

Este Pbro. † 16 Abril 1810 y fué colado el 31 Marzo 1826 a D. Gabriel Omella y Oliver, clérigo presentado por su padre D. Francisco y otros.

Por renuncia de éste el 27 Marzo 1834, que el 3 Abril siguiente le fué admitida, fué colado el 28 Mayo a D. Antonio Calafell y Salvá, clérigo, presentado por su padre y abuela política patronos de aquella vacante.

Falleció este Pbro. el 26 Marzo 1850; fué completada la congruidad por D. Miguel Riera y Payeras, cediendo al Beneficio con escritura de donación de 18 Octubre 1852 ante don Cayetano Socías nott. 5 libras, 15 sueldos, 6, de n.º de 30 libras, que al 3 % tenía derecho de recibir el 25 Julio de Jaime Obrador, vecino de Petra, por tierras de pertenencias del predio La Valleta de dicha villa, que fué registrada en Hipotecas día 25 y después de declarado el buen derecho fué colado el 4 Noviembre 1852 a D. Antonio Riera y Oliver, tonsurado, presentado por D.ª Ana y D.ª Juana Ana Omella y Malla, hermanas, y otros de esta familia. Cuyo Riera lo poseyó hasta que contrajo matrimonio. Día 28 Junio 1887 fué nombrado Ecónomo D. Mateo Gelabert y Bosch, diácono.

Tiene la carga de 1 libra, 10 sueldos, el 8 de Octubre a los Aniversarios de Santa Cruz.

El Patronato de este Beneficio es alternativo, esto es, una vacante para Jaime Calafell y la otra para la familia Omella y Malla y sus sobrinos D. Francisco y D.ª María Margarita Omella y Oliver.

Por la copia,
AGUSTIN CAÑELLAS,

Enterraments i Obits

del Real Convent de Sant Domingo
de la Ciutat de Mallorca

(CONTINUACIÓN)

Puigdorfil y Despuig fol. 460.—Als 25 Mars 1765 enterraren en la capella de St. Domingo y vas propi de Puigdorfilas el Nob. señor D. Ramon de Puigdorfil y Despuig. Mer-massors, la Nob. Sra. D.ª Beatriu Cotoner y de Sales se muller, la Nob. Sra. D.ª Eleenor de Sales viuda se sogra, lo Ill.º Sr. Comendador D. Nicolau de Puigdorfil del habit de S.ª Juan son germa, la Nob. Sra. D.ª Melciora Despuig viuda del Ill.º Sr. D. Antoni de Puigdorfil, Regidor perpetuo de esta Ciutat son germa y [fol. 147] cuñade respective, la Nob. Sra. dona Maria de Puigdorfil viuda del Nob. Sr. D. Fernando Gual se germane, la Nob. Sra. D.ª Magdalena Puigdorfil, y lo Nob. Sr. D. Ramon Fortuñy de Ruescas y Garcia se germane y cuñat respective, lo Nob. Sr. D. Francesch Cotoner y de Sales son cuñat, los Srs. D. Jaume de Togores, Conde de Ayamans y D.ª Magdalena Cotoner y Sales sos cuñats, los Nob. señors D. Antoni y D. Miguel Cotoner y Sales sos cuñats, lo Ill.º Sr. D. March Antoni Cotoner Marques de Ariañy son onclo, las Sras. dona Juana, D.ª Maria, y D.ª Magdalena Cotoner viudas ses tias, lo Sr. D. Ramon Despuig y Cotoner, conde de Montenegro y de Montoro, y lo Ill.º Sr. D. Llorens Despuig y Cotoner Pre. y Canonge ses cosins, la Sra. D.ª Margarita Fortuñy viuda de D. Llorens Despuig se tia, lo Ill.º Sr. D. Ramon Despuig y Fortuñy Pre. y Sucentor, lo Nob. Sr. D. Fray Llorens Despuig y Fortuñy, cavaller del habit de S.ª Juan, y lo Ill.º Sr. Dn. Juan Despuig, Pre. y Canonge de la Sta. Iglesia de Mallorca sos cosins, los Nobles Srs [fol. 147 v.] D. Salvador y D. Francesch Sureda S.ª Marti, sos cosins, lo Ill.º señor D. Juan Fuster olim de Sales, Gentil home de Se Magestad, D. Antoni de Sales y D. Nicolau de Sales, Pre. y Canonge de la Sta. Iglesia de Mallorca sos onclos, la Nob. Sra. D.ª Juana Cotoner y des Sales se cosina, los Nob. señors D. Thomas de Veri y D.ª Catherina de Sales conjugues sos cosins, las Ill.ªs Sras. D.ª Maria Gual y Zenglade, Marqueza de Ciutadilla y D.ª Beatriu Gual y Zenglade, Marqueza del Reguer germanes ses cosinas, lo Ill.º Sr. don

Juan Antoni de Puigdorfila Bayliu de Mallorca, lo Ill.^e Sr. D. Fray Miguel de Burdils, cavaller del habit de St Juan, y los Nob. Srs. D. Jaume Brondo, cavaller del habit de Alcantare, y don Agusti Sureda Valero, del Habit de Alcantare, y lo Ill.^e Sr. D. Nicolau Burdils, Pre. y Canonge de la Sta. Iglesia de Mallorca. Feu testament en poder de Francesch Gomila, Nott. als 6 Novembre 1746 ⁽¹⁾ Santa Eulalia.

Togores y Sales fol. 493.—Als 29 Novembre 1765 enterraren en lo vas de son marit, la Sra. D. Catherina de Togores y Sales filla de D. Miquel Ballester de Togores ya difunt [fol. 148] y de la Sra. D.ª Margarita Sales y de Berga comptes de Ayamans, y muller del Noble Sr. D. Agusti Sureda Valero, cavaller del habit de Alcantare. Mermassors la Sra. D.ª Margarita Sales viuda se mare, 'las Sras. D.ª Magdalena Cotoner y de Togores, D.ª Honofra Net y de Togores, ses cuñades, D.ª Eleenor de Sales y Cotoner, y D.ª Francina Sureda y Desbrull ses tias, D. Jaume Ballester de Togores, Conde de Ayamans, D. Antoni, D. Ramon y D. Juan de Togores Sacrista de la Sta. Iglesia de Mallorca sos germans, lo Sr. D. Antoni de Sales y Berga, D. Nicolau de Sales y Berga, Pre. y canonge sos onclos, lo Sr. D. Francesch Desbrull y don Joseph Serralte. Feu testament en poder de Andreu Bestard, Nott. als 15 Mars 1753. ⁽²⁾ Sta. Creu.

Moll fol 509.—Als 13 Janer 1766 enterraren en lo vas de los Brondos en la aula capitular la Sra. D.ª Juana Moll, filla del Sr. D. Antoni Moll, Dozell, y de la Sra. D.ª Juana Vanrell ya difunts, viuda en primeras nupcias de don Raphel Brondo y en segonas de D. Ildefonso Bauzá. Mermassors, D. Antoni, y D. Juan Brondo, D. Raphel y D. Ildefonso Bauzá, Religiosos de St Cayetano sos fills, D. Jaume, don Pera Juan y D.ª Juana Perpiñá y Moll sos nebots. Feu testament en poder de Joseph Bernat, Nott. als 16 Abril 1752. ⁽³⁾

[folio. 148 v.] *Ballester fol. 519.*—Als 6 Fabrer 1766 enterraren en una tomba de sos pares D. Juan Ballester y de Zafra, Mariscal de camp,

vici de la Ciutat de Palma, fill del Sr. D. Jaume y de la Sra. D. Geronima Zafre conjugues ya difunts. Mermassors la Sra. D. Geronima Massanet viuda de D. Llorens Ballester se tia y sogra, D. Geronima Parelló y D. Juan Malonda son marit, sos nebots. Feu testament en poder de Mateu Estade, Nott. als 30 Janer 1766. ⁽¹⁾ St Jaume.

Despuig y Dameto fol. 528.—Als 12 Mars 1766 enterraren en el Collegi de St Martí are St Cayetano, la Nob. Sra. D.ª Maria Despuig y Dameto muller del Egregi Sr. D. Antoni Despuig y Dameto Español y Nuñis de St Juan Marques de Bellpuig, filla del Nob. Sr. D. Ramon Despuig y Cotoner y de la Sra. D.ª Maria Dameto y Sureda St Martí. Mermassors et dit son marit, los dits sos pares, D. Francesch Dameto son sogre, el conde de Montenegro y de Montoro y la condessa sos avis paternos, don Antoni Dameto y de Togores, D. March Antoni Cotoner, Marques de Ariañy, D. Antoni Dameto y Sureda, Fray D. Nicolau [fol. 140] Despuig Bayliu de Mallorca, D. Francisco Despuig Coronell del Regiment de Soria, D. Llorens Despuig Pre. y Canonge, y sumilller de cortina de Se Magestad sos onclos, D. Juan Despuig del habit de St. Juan, D. Fernando Chacon Manrique de Lara, del consell de Se Magestad y Oidor de La Real Audiencia, el Conde de Ayamans, D. Antoni Sales y Berga, D. Ramon Despuig y Fontuñy, D. Thomas Burgues Zaforteza, del habit de Calatrave, don Francesch Sureda St Martí, D. Ramon Veri y Forteza, D.ª Melciora Despuig viuda de don Antoni de Puigdorfila se tia, D.ª Magdalena Cotoner, D.ª Beatriu de Berga, D.ª Juana Cotoner, D.ª Maria Gual y Cotoner, D.ª Juana Sureda, D.ª Magdalena Cotoner y Sureda viuda de D. Salvador Sureda, D.ª Cecilia Zeforteza y Berga, D.ª Eleenor Salas, D. Juan Despuig y Dameto son germà, y D.ª Juana Dameto y Dameto muller de D. Pedro Veri, y D.ª Melciora Despuig y Dameto se germana. Feu testament en poder de Gabriel Oliver, Nott. als 16 Maix 1756. ⁽⁴⁾ Sta. Creu.

Martorell fol. 532.—Als 18 Mars 1766 enterraren en lo vas de sos majors, la Sra. dona Prixadis Martorell y Landivar, [fol. 149 v.] filla

(1) No encuentro este testamento en los protocolos de dicho notario.

(2) No encuentro este testamento en los Protocolos de dicho notario.

(3) Archivo de Protocolos, libro de testamentos de este notario de 1764 a 1772, fol. 87.

(1) Archivo de Protocolos. Libro 2.º de testamentos de este notario, fol. 193.

(2) No encuentro este testamento en el Archivo de Protocolos.

de D. Barenguer y de D.ª Juana Landivar. Mermassors los dits sos pares, lo Ill.^e Sr. don Christofol Martorell, Pre. y canonge, D. Juanod Palou, y D. Antoni Ferrà sos onclos, D.ª Juana Anna Martorell, D.ª Pixedis Landivar, D.ª Antonina Martorell ses tias, D. Pera Francisco Servera son cuñat, D.ª Francina Anna y don Juan Martorell sos germans. No se diu si dispoguè. Es de la Parroquia de St Jaume.

Martorell Ansaldo fol. 571. Als 31 8bre. 1766 enterraren la Sra. D.ª Antonina Martorell, filla de D. Raphel, del habit de Calatrave, Oidor que fonch del Reyna de Cerdeña y de la Sra. dona Juana Ansaldo. Mermassors D. Juan Martorell Pre. Degà y Canonge son cosi, D. Juan Martorell y Esqueila son nebot, D. Gabriel Martorell son nebot, las Sras. D.ª Pixedis Martorell se germane, D.ª Juana y D.ª Pixedis Landivar ses nebotas, D. Antoni Landivar son cuñat. Feu testament en Poder de Antoni Martorell Pre. y Nott. als 12 Abril 1737. (1) Y sos codicils en poder de Christofol Fonollar, Nott. als 9 Mars 1762 (2) St Jaume.

[fol. 150] *Vidal y Serra de Marina fol. 611.* —Als 7bre. 1767 fue sepultado en el sepulcro de sus predecesores del apellido de Paretó don Pedro Vidal y Serra de Marina, Alferez del Regimiento de Dragones de Almanza, hijo de D. Juan Odon Paretó y Vidal y de la Sra. Magdalena Serra de Marina; albaceas, los Sres. don Antonio Serra de Marina su tio, D. Pedro Serra de Marina su primo, D. Andrés Reynes, el P. Presentado Fr. Lorenzo Reynes, Trinitario, el P. Antonio y el P. Juan Reynes de la Compañía de Jesús sus primos. Testó en poder de Nicolas Roca, Nott. a los 4 7bre. 1766. (3)

Zenglade y Puigdorfilá fol. 640. —Als 16 Fabrer 1768 enterraren en la sepultura de Sant Chaterina Martir la Sra. D.ª Beatriu Zenglade y Puigdorfilá, Marqueza del Reguer, filla de D. Matheu Zenglade y de D.ª Maria Puigdorfilá conjugues, ya difunts, y viuda del Ille. Sr. don Francesch Amar y Muntaner y Dameto, Marques del Reguer, cavaller del habit de Calatrave y Gentil home de Se Magestad, y Thinent

Coronell de los Real Exercits. Mermassors, don Jhoseph Muntaner y Zenglade, Marques del Reguer, del habit de Calatrave y Gentil home de Se Magestad, son fill, la Sra. D.ª Catherina Zenglade se filla, D.ª Ignacia Truyols y Fortuñy se nora, la Sra. D.ª Maria Josepha de [fol. 150 v.] Muntaner y de Clariana, Condessa de Munter se neta, D.ª Maria Joseph Muntaner y Truyols se neta, D. Juan Antoni Senmanat y Boxadors, Marques de Senmanat son net, don Francesch de Muntaner y Truyols son net, la Sra. D.ª Maria Zenglade y Puigdorfilá, Marquesa de Ciutadilla, se germane, Sor Maria Muntaner y Dameto, religiosa de Sta. Magdalena y Sor Isabel Muntaner y Dameto, Religiosa de Sta. Clara ses cuñadas. Feu testament en poder de Leonard Serra, Nott. als 11 8bre. 1766. (1) Es de St. Jaume.

Escofet y Morro fol 670. —Als 22 Janer 1769 enterraren en lo vas de son marit, la Sra. D.ª Maria Escofet y Morro, filla de D. Antoni, Thesoror ab titol de Comissari crdenador y de D.ª Maria Morro quoddam y viuda del Sr. D. March Antoni Net, Donzell. Mermassors, el dit son pare, D. Pera Geroni, D.ª Catherina, D. Antoni y D.ª Maria Net y Escofet sos fills, D.ª Gracia Escofet, viuda de D. Francisco Chateaufort, Mariscal de Camp se germane, don Francesch Net y Muntaner Pre. y Beneficiat de la Cathedral, D. Pera Geroni Net y Muntaner del habit de St Juan sos cuñats, D.ª Geronima Morro [fol. 151] Condessa de Formiguera, don Antoni Ferrer de San Jordi y D. Francisco Ferrer de San Jordi Pre. y Canonge sos cosins. Feu testament en poder de Juan Oliver, Nott. als 17 8bre 1768 (2) Sta. Eulalia.

Serra de Marina fol. 677. —Als 26 Fabrer 1769 enterraren en lo vas de sos majors D. Antoni Serra de Marina, Ciudadà militar, fill de Pedro y de D.ª Dionicia Mesquida. Mermassors, D.ª Maria Estade Prom se muller, D. Pedro y D.ª Dionicia Serra sos fills, D.ª Isabel y dona Maria Serra ses germanes, D. Juanod Pareto Vidal, D. Barthomeu Estade Prom sos cuñats, D.ª Antonina Malonda, D.ª Isabel y D.ª Chatherina Estade Prom ses cuñades, el Sr. don Francisco Pizà y Mesquida son cosi. Feu testament en poder de Joseph Bernad, Nott. als 5

(1) Arch. de Protocolos, libro de testamentos de este notario de 1722 a 1745, fol. 394.

(2) Arch. de Protocolos, Libro 3.º de testamentos de este notario, fol. 73.

(3) Arch. de Protocolos, Libro 5.º de testamentos de Nicolas Roca y Mora notario, fol. 40.

(1) Archivo de Protocolos, libro de testamentos de este notario, de 1766 a 1774, fol. 113.

(2) Archivo de Protocolos, legajo de testamentos de Juan Oliver y Roig, fol. 132.

Novembre 1755. (1) Es de la Parroquia de St Jaume.

Barco y Flores fol. 689.—Als 16 Maix 1769 fue sepultado en el sepulcro de Guals el cuerpo de la Exma. D.ª Benita del Barco Flores, viuda en primeras nupcias del Sr. D. Fabian de Cabrera, Vizconde de la Torre, y en segundas del Exmo. Sr. D. Gregorio Gual y Pueyo, Teniente General de los Reales Exércitos, [fol. 151 v.] hija de D. Antonio del Barco y Topete y de la Sra. D.ª Manuela Flores y Aldana. Albaceas D. Pedro Gual Desmur y Barco, D.ª Casilda de Cabrera, D.ª Maria Xavier de Cabrera y dona Magdalena Gual y Barco sus hijos, la Sra. dona Maria Gertrudis Suelves su nuera, D. Balthazar Ullor y D. Miguel Valles sus hermanos, Testamento ante Christobal Fonollar, nott. a 22 Abril 1769. (2) La Cathedral.

Valles fol. 729.—Als 4 Mars 1770 enterraren en lo vas de Morells D.ª Mónica Valles Viuda de D. Geronim Morell de Pastoritx. Mermassors, D. March Reus Valles y Berga son pare, D. Pera Juan Morell de Pastoritx, del habit de Calatrave, son fill, D. Miguel Valles, del habit de Alcantare son germa, D.ª Clara Valles se germane, y lo Sr. D. Juan Truyols son marit y cuñat respective, y lo Sr. D. Francesch Orlandis son onclo. Feu testament en poder de Joseph Bernat, Nott. als 21 Octubre 1753 y altre test. en poder del mateix Nott. als 21 Janer 1770 (3) St Jaume.

Truyols fol. 747.—Als 18 Maix 1770 enterraren en lo vas de Vilallongas la Sra. D.ª Maria Agnes Tuyols muller, de [fol. 152] D. Ramon de Vilallonga, filla de D. Francesch Tuyols, del habit de Santiago, y de la Sra. D.ª Emanuela St Juan. Mermassors, son marit, Sor Magdalena Tuyols, Religiosa de Sta. Margarita, Sor Catharina Tuyols, Religiosa de Sta. Magdalena ses germanes, y lo Sr. D. Jaume Juan de Vilallonga, Pre. son cuñat. Feu testament en poder de Barthomeu Martorell, Not. als 6 Abril 1758. Santa Eulalia. (4)

Martorell fol. 750.—Als 12 Juñy 1770 enterraren en lo vas de son marit la Sra. D.ª Juana Anna Martorell de la Ciutat de Alcudia, muller de D. Juanod Palou de Comasema, filla de D. Juan y de la Sra. Francina Anna Bennassar. Mermassors, son marit, D. Geronim Palou de Comasema son fill, D.ª Maria Mayol se Nora, lo Dor. Juanod Palou, Pre. el P. Fray Gabriel Palou, Pre. Religios Dominico, D. Antoni Palou Pre. D. Christofol Palou, Acolit, D. Barenguer Palou, Sor Anna Thereza y Sor Francina Anna Palou, monges del convent de Inca sos fills, el el Sr. Christofol Martorell Pre. y Canonge y D. Barenger Martorell sos germans, D.ª Juana Landivar muller de dit Barenguer, D.ª Lucrecia Palou muller de D. Guillem Moragues, Sor Angela Palou sos cuñats, y D. Antoni Ferra de la Mola y Bauza; Testament en poder de Guillem Rossello, Not. a 9 Dezembre 1768. (1)

[fol. 152 v.] *Brondo fol. 767.*—Als 13 Dezembre 1770 enterraren en lo vas de sos pares, D. Francesch Brondo, fill de Juan Baptista y de la Sra. Elizabet Armengol conjugues. Mermassors D. Antoni y D. Juan Baptista Brondo germans sos cosins. Feu testament en poder de Barthomeu Martorell, Nott. als 23 8bre 1770 (2) Sta. Eulalia.

Antich de Llorach fol. 783. Als 26 Abril 1771 enterraren en lo vas de sos majors don Miguel Palou Antich de Llorach, Regidor Perpetuo de esta Ciutat, fill de Francesch y de la Sra. Geronima Andreu. Mermassors, la dita se mare, viuda, D.ª Anna, D.ª Serafina y sor Maria Antich, monje del Olivar ses fillas, D.ª Juana Bauza, viuda de D. Mariano Francesch Antich de Llorach se nora, D. Mariano Agusti Antich de Llorach y Bauza son net, D. Pedro Dezcallar y Dameto, y D. Miguel Nuñez Gaona del Nero, Capita del Regiment de Africa, marit de dita Sra. Serafina sos gendres, y Sor Francina Poquet, monge de Sta. Clara se cuñade. Feu testament en poder de Gabriel Rosselló, Nott. als 19 Abril 1771. (3) Sta. Eulalia.

Sureda fol. 788.—Als 15 Maix 1771 enterraren en lo vas de Serralltes la Sra. D.ª Eleenor

(1) Archivo de Protocolos, libro de testamentos de este notario, de 1764 a 1772, fol. 123.

(2) Archivo de Protocolos. Libro 3.º de testamentos de este notario, fol. 251.

(3) Archivo de Protocolos, libro de testamentos de este notario de 1764 a 1772, folios 136 y 143.

(4) No encuentro este testamento en el Archivo de Protocolos.

(1) Archivo de Protocolos. Libro de testamentos de Guillermo Rosselló, notario, de 1769 a 1772, fol. 83.

(2) No encuentro este testamento en el Archivo de Protocolos.

(3) Archivo de Protocolos, libro 17 de testamentos de este notario, fol. 353, el nombre del testador es Juan Miguell.

Sureda viuda de D. Diego Serralte y Castell, filla de D. Antoni Sureda Valero [fol. 153] y de la Sra. D.ª Francina Fortuñy y St Juan. Mermassors la Sra. D.ª Elizabet Serralte y Sor Francina Serralte, monge de Sta. Magdalena, ses fillas, D. Juan Capeccelatro, Capita de Infanteria de Napsols son gendre, la Sra. D.ª Elizabet Sureda y Desbrull se germane, D.ª Maria de Sales viuda, D. Francisco Desbrull, Pre., Fray D. Antoni y Fray D. Ignaci Desbrull, del habit de St Juan, los Illes. Srs. D. Pedro Caro y dona Margarita Sureda Valero conjugues, Marquesos de la Romane, y la Sra. D.ª Maria Sureda dozella sos nebots. Feu testament en poder de Christofol Fonollar, Nott. als 29 Dezembre 1767 (1) St Jaume.

Desclapes fol. 800. Als 30 Juliol 1771 enterraren en lo vas de sos majors la Sra. D.ª Maria Thereza Desclapes y Boxadors donzella, filla de D. Barthomeu y de la Sra. D.ª Maria Antonia Boxadors. Mermassors los dits sos pares, D.ª Juana Sureda y Veri, Sor Maria Francisca, Religiosa del Convent de Sta. Clara, Sor Maria Joseph, Religiosa del Convent de Sta. Catherina de Sena ses germanes, la señora D.ª Maria Desclapes se tia, Sor Maria Desclapes, Religiosa del Convent de la Misericordia se tia y el Sr. D. Joseph de Boxadors.

Zeforteza y Morro fol. 803.—Als 3 Agost 1771 enterraren en la Capella y vas de Fortezas la Egregia Sra. D.ª Geronima Zeforteza [fol. 153 v.] y Morro, Condessa de Sta. Maria de Formiguera, filla de D. Ramon Zeforteza y Morro y de la Sra. dona Thereza de Sola y Magarola consortes. Mermassors, el Egregio Sr. D. Antoni Ferrer de St Jordi, conde de Sta. Maria de Formiguera, Regidor Perpetuo y capita del Regiment de Milicias de Mallorca son marit, el Ille. Sr. D. Francisco Boix de Berard y Cotoner, Depositari Real del present Reyna, son padastre y onclo, D. Vicens, don Ramon, dona Maria Phelipa, dona Thereza y sor Maria Josepha Ferrer de St Jordi sos fills, D. Geroni Berard de Solá y dona Eleenor Berard y de Solá sos germanastres, dona Joana Anna Pont y Vich muller de dit D. Geroni se cuñade, D. Joseph Alemañy y de Riquer son gendre, lo Ille. Sr. D. Francisco Ferrer de Sant Jordi Pre. y Canonge, Comisari de la Sta. Cru-

zade y Jutge Subdelegat del Succidi y escusat en este Reyna de Mallorca, y actual Rector de la Real Universitat Litteraria, son cosi germa y cuñat, D. Antoni Escofet, Tesorer, son onclo, dona Gracia Escofet, se cosina germana, don Pedro Geroni Net, dona Catherina, dona Maria Net y Escofet germanes. Feu testament en poder de Juan Nicolau Clar, Nott. als 20 Agost 1771 (1) Sta. Eulalia.

Llibre 7 de obras pias que comprehen los anys 1771 en 179.

[fol. 154] *Net y Escofet, fol. 3.*—Al 6 Novembre 1771 enterraren en lo vas de sos pares, la Sra. D.ª Catherina Net y Escofet, Donzella filla de D. March Antoni y de la Sra. D.ª Maria Escofet conjugues. Mermassors D. Antoni Escofet, Thesorer son avi, D. Pera Geroni, don Antoni y D.ª Maria Net, sos germans, don Francesch Net y Muntaner, Pre. son onclo, D.ª Gracia Escofet, viuda se tia, D. Antoni Ferrer de St Jordi, compta de S.^a Maria de Formiguera, D. Francisco Ferrer de St Jordi, Pre. y Canonge, D. Vicens, D. Ramon Ferrer, sos cosins y D.ª Theresa Ferrer, se cosina y cuñade. Feu testament en poder de Juan Oliver, Nott. als 20 7bre. 1771. St Eulalia. (2)

Brondo, fol. 9.—Als 5 Dezembre 1771 enterraren en lo vas de Brondos, el Sr. D. Antoni Brondo, fill de Raphel y de la Sra. D.ª Juana Moll conjugues Mermassors D. Juan Brondo y Moll son germa, el P. D. Ildefonso Bauzá, Pre. y capella regular de la casa de St Cayetano son germa uterino. Feu testament en poder de Juan Baptista Convidad, Nott. als 14 Mars 1767. (3) La Cathedral.

Escofet, fol. 22.—Als 23 Abril 1772 enterraren Antoni Escofet, Comisari ordenador honorari y Thesorer General de los Reals Exercits, hijo de D. Josef y de la Sra. D.ª Gracia Aloy consortes. Albaceas D.ª Gracia Escofet, [fol. 154 v] viuda de D. Francisco Boseau de Chateaufort, Mariscal de Campo, su hija primogénita, D. Pedro Geronimo Net su nieto, la Sra. D.ª Theresa Ferrer de St Jordi su muger,

(1) Arch.^a de Protocolos, libro de testamentos de este notario de 1764 a 1780, fol. 168.

(2) Arch.^a de Protocolos, legajo de testamentos de Juan Oliver y Roig, fol. 206.

(3) Arch.^a de Protocolos, Legajo de testamentos de este notario de 1762 a 1769, fol. 83.

(1) Archivo de Protocolos, Libro 3.º de testamentos de este notario, fol. 329.

y a sus nietos D. Antonio Net, D.ª Maria Net, D. Vicente Zaforteza y Morro olim Ferrer de St Jordi, conde de Santa Maria de Formiguera, a D. Domingo Escofet su hermano, a D. Antonio Ferrer de San Jordi, Pro. conde de Santa Maria de Formiguera y Canónigo, D. Raymundo Ferrer de St Jordi, Cadete de Guardias Españolas, D.ª Maria Felipa Ferrer de St Jordi y D. Josef Alemany su marido, vecinos de la Ciudad de Barcelona, sus sobrinos. Testó ante Gabriel Rossello, Nott. 23 Abril 1772. (1)

Amar y Muntaner, fol. 156.—Als 20 Agost 1775 enterraren lo Ill.^e Sr. D. Joseph Amar y Muntaner y Zanglada, marques del Reguer, Gentil home de Se Magestad, del habit de Calatrave, fill de Francesch y de la Sra. dona Beatriu Zanglada y de Puigdorfila. Mermassors la Sra. D.ª Ignacia Truyols y Fortuny se muller, D. Francesch Amar y Muntaner y Truyols, don Joseph Ignaci y D. Fernando Ignaci Muntaner y Truyols sos fills, la Sra. D.ª Maria Josepha monge Caputxina, y D.ª Maria Luisa Muntaner y Truyols ses fillas, D. Fernando [fol. 155] Truyols, Marques de la Torra y D.ª Agnes Fortuny conjugues sos sogres, D.ª Catherina Muntaner y Zanglada se germana, D. Fernando, D. Francesch y D. Jordi Truyols y Fortuny germans sos cuñats, Sor Maria Josepha y Sor Maria Violant Truyols y Fortuny germanas, monges de Santa Clara, ses cuñadas, Sor Maria Muntaner y Dameto, monge de Sta. Magdalena, Sor Elizabet Muntaner y Dameto, monge de Sta. Clara, germana ses tias, lo Egregio señor D. Joan de Semmanat y de Boxadors y la Egregia Sra. D.ª Maria Josepha de Clariana y Muntaner conjugues, marquesos de Semmanat y condes de Munter sos nebots, D. Francesch Net y Muntaner, Pre. y D. Pera Geroni Net y Muntaner, Cavaller del habit de St Juan, sos cosins. Feu testament en poder de Miquel March, Nott. als 13 Juliol 1775. (2)

Berga y Zeforteza.—Als 15 8bre. 1775 enterraren la Nob. Sr. D.ª Beatriu Berga y Zeforteza, muller del Ill.^e Sr. D. Antoni Dameto y Sureda St Marti, filla de los Srs. D. Gabriel de Berga y Sta. Cilia y de la Sra. D.ª Isabel Zeforteza. Mermassors el dit son marit, la señora D.ª Isabel Sureda se nora, D.ª Cecilia Zefor-

teza de Berga, viuda y D. Thomas Zeforteza de Berga, germans sos nebots, D.ª Catherina Sureda, D.ª Maria [fol. 155 v.] Dameto, Condesa se cuñade, D.ª Elizabet Zeforteza, D. Ramon Despuig, Conde de Montenegro y de Montoro, D. Juan Despuig, D. Antoni Despuig y Juana Despuig, monge de Sta. Magdalena, D. Antoni Dameto y Dameto Marques de Bellpuig, dona Melciora Despuig y Dameto y D. Francesch Cotoner y de Sales conjugues, D.ª Anna Despuig y Dameto y D. Francesch Cotoner y Illupia conjugues, marquesos de Ariany. Feu testament en poder de Pera Josep Bonet, Nott. als 22 Maix 1770. (3)

Cotoner y Sales, fol. 201.—Als 31 Agost 1776 enterraren en lo vas propi de Puigdorfilas, la Sra. dona Beatriu Cotoner y Sales filla de don Miquel y de la Sra. dona Eleenor de Sales, viuda de don Ramon de Puigdorfila. Mermassors don Ramon, don Miquel, don Antoni, dona Magdalena, dona Maria, Sor Biatriu, monge de Sta. Catherina de Sena y Sor Eleenor Puigdorfila, monge de Sta. Clara sos fills, dona Anna Dameto y Despuig se nora, don Jordi Fortuny, Regidor Perpetuo son gendre, don Francesch Cotoner y de Sales y la noble Sra. dona Magdalena Cotoner y de Sales, Condesa de Ayamans sos germans, dona Magdalena de Puigdorfila y dona Melciora Despuig ses cuñades, don [fol. 156] Ramon Fortuny, lo Egregio Sr. don Jaume de Togores, Conde de Ayamans sos cuñats, dona Magdalena, dona Biatriu y dona Ignacia Gual y Puigdorfila y la Sra. dona Violant Fortuny ses nabodas, don Ramon Fortuny, del habit de St. Juan son nebot, don Joseph Despuig y don Miquel de Togores, també sos nebots, dona Magdalena Cotoner viuda, la Ill.^a Sra. dona Maria Dameto, Condesa de Montenegro, la Sra. dona Elizabet Desbrull, Marqueza de Vilafranca ses cosinas, don Pedro Joseph de Veri, don Antoni Sales, don Juan Despuig, Conde de Montenegro, lo Ill.^e Sr. don Juan Despuig y Fortuny, Pre. y Canonge, lo Ill.^e Sr. don Juan de Togores, Sacrista de la Seu de Mallorca, lo Ill.^e Sr. don Ramon de Togores, Diaca y canonge de dita Cathedral, lo Ill.^e Sr. don Salvador Sureda de St. Marti, Marques de Vilafranca, don Antoni Togores, Regidor Perpetua, Sor Catharina Sales, monge de St. Clara, don Antoni Despuig,

(1) Archivo de Protocolos, libro 17 de testamentos de este notario, fol. 395.

(2) Archivo de Protocolos, libro 2.º de testamentos de este notario, fol. 36.

(3) Archivo de Protocolos, legajo de testamentos e inventarios de este notario, fol. 188.

Pre. y Canonge. Feu testament en poder de Antoni Francisco Canaves, Nott. als 29 Agost 1776. (1) Sta. Eulalia.

Boxadors, fol. 216.—Als 14 Deembre 1776 enterraren la Sra. D.ª Maria Antonia Boxadors, filla del Exm. Sr. D. Antoni [fol. 156 v.] de Pax, olim de Boxadors, de Pinós, Rocaberti Conde de Prelada y de Cevellá, Bisconde de Rocaberti, Marquez de Anglesola, y de la Eccelentissima Sra. Francisca Xavier de Berch y Arrendorf, condessa de Berch, conjugues. Mermassors el Nob. Sr. D. Barthomeu Desclapes y Fuster son marit, lo Exm. Sr. D. Bernad Antoni Boxadors y Sureda de St. Marti Conde de Prelada y Cevellá, Bisconde de Rocaberti y Marquez de Anglesola, lo Sr. D. Joseph de Boxadors, D. Carlos de Boxadors, el Rdm. P. Fray Thomas de Boxadors, Pre. Religios de la orde de predicadors, la Ilma. Sra. D.ª Maria Thereza de Boxadors, muller del Ill.^e Sr. marquez de Semanant sos germanes, las Sras. D.ª Anna, dona Maria y Sor Josepha Desclapes, Religiosa de la Misericordia ses cuñades, el P. Fray Matheu Fuster, Religios Franciscano y lo Sr. D. Juan Fuster germans, Sor Geronima y Sor Francina Anna Fuster, germanes, monges de la Misericordia y lo Sr. D. Balthazar Rossiñol y Dameto. Feu testament en poder de Barthomeu Martorell, Nott. als 18 Janer 1752. (2)

Ballester, fol. 278.—Als 18 Janer 1779 enterraren la Sra. D.ª Geronima Ballester, filla de D. Llorens y de la Sra. D.^a [fol. 157] Geronima Massanet, conjugues difuns. Mermassors la señora D.ª Geronima Parello se neboda, y muller de D. Juan Malonda, la Sra. D.ª Francina Pizá, viuda del Sr. D. Juan Ballester se cuñade, lo Sr. D. Juan Malonda. Feu testament en poder de Matheu Estade, Nott. al 3 juny 1772. (3)

Bordils, fol. 283.—Als 4 Abril 1779 enterraren en lo vas de Morells, la Sra. D.ª Margarita Bordils, muller del Sr. D. Pedro Juan Morell, Cavaller del habit de Calatrave. Mermassors son marit, la Sra. D.ª Josepha Tamarit se mare, la Sra. D.ª Mónica Vallés, viuda se

sogra, el Sr. D. March Reus Valles y Berga son avi, el Sr. D. Juan Bordils son germa, la Sra. D. Eleonor Bordils se germana, y el señor D. Francesch de Vilallonga, son marit, son cuñat, lo Ill.^e Sr. D. Nicolau Bordils, Pre. y Canonge son onclo, la Sra. D.ª Eleonor Bordils y el Sr. D. Gaspar Dureta, conjugues sos onclos, la Sra. D.ª Clara Valles y el Sr. D. Juan Truyols, conjugues sos onclos. Feu testament en poder de Joseph Bernad, Nott. als 20 Fabrer 1758. (1)

Palou de Comassem, fol. 328.—Als 18 Abril 1780 enterraren D. Juanod Palou de Comassem Mermassors D.ª Juana Anna [fol. 157 v.] Martorell se muller, D. Geronim Palou son fill, D.ª Maria Mayol se nora, D. Juanod Palou Pre. el P. Fray Gabriel Palou, Religios Dominico, D. Antoni Palou Pre. D. Christofol Palou Acolit, D. Berenguer Palou, Sor Anna Thereza y Sor Francina Anna Palou, monges del convent de St Barthomeu de la vila de Inca, dona Lucresia Palou, muller de D. Guillem Moragues, lo Ill.^e Sr. D. Christofol Martorell, Pre. y Canonge, lo Sr. D. Berenguer Martorell, dona Juana Landivar y D. Antoni Ferrá de la Mola y Bauzá sos cuñats. Feu testament en poder de Guillem Rossello, Nott. als 9 Deembre 1768. (2)

Vidal y Serra de Marina, fol. 372.—Als 16 Sbre. 1781 enterraren en lo vas de sos majors, el Sr. D. Antoni Vidal y Serra de Marina, donzell, Cadete del Regiment de Milicias de Mallorca. Mermassors D.ª Dionisia Serra de Marina se mare, D. Juan Paretó Vidal son germa, dona Juana Anna Vidal se germane y D. Pedro Serra de Marina, son marit, son cuñat y onclo, las Sras. D.ª Isabel y D.ª Maria Serra de Marina donzalla. Testá en poder de Joseph Bernad, Nott. als 14 Sbre. 1731. (3)

[fol. 158] *Garau y Bennassar, fol. 391.*—Als 12 Abril 1782 enterraren lo Ill.^e Sr. D. Matheu Garau y Bennassar, del consell de Se Majestad, Oidor de la Real Audiencia, fill de Andreu y de la Sra. Juana Bennassar de Monnaber conjugues difuns, natural de la Villa de Campanet. Mermassors, la Sra. Juana Bisquerra se muller,

(1) Archivo de Protocolos, Libro de testamentos de Guillermo Rosselló, notario, de 1768 a 1779, fol. 169.

(2) Archivo de Protocolos, legajo de testamentos de este notario, sin foliar.

(3) Archivo de Protocolos, Libro 3.º de testamentos de este notario, fol. 98.

(1) No encuentro este testamento en el Protocolo de dicho notario.

(2) No encuentro este testamento en el Archivo de Protocolos.

(3) Archivo de Protocolos, libro de testamentos de este notario de 1773 a 1794, fol. 248.

Sor Elizabet Juana Garau, monge del convent de Inca, el Sr. Juan Sastre del Blanquer son cuñat, el Dor. Andreu Sastre, Pre. son nebot, lo Ill.^e Sr. D. Antoni Bisquerra, Pre. y Canonage, D. Barthomeu Bennasser, major de Monnaber, el Sr. D. Salvador Bisquerra de Gaballissos cuñats, D.ª Magdalena Bennassar se tia, viuda del Dor. en medicina D. Jaume Bennassar.

Vich de Superna, fol. 397.—Als 23 Juny 1782 enterraren en lo vas de Vichs, la señora D.ª Margarita Vich de Superna donzella. Mermassors D. Jaume y D. Antoni Vich de Superna, el Rd. P. Fray Francesch Vich, Religios Francisco resident en Roma sos germans, don Antoni Vich y Suñer y D. Joseph Vich y Suñer, fills de dit D. Antoni sos nebots, D.ª Anna Vich se neboda, D. Juan Perez Quiñones, Cavaller del habit de Santiago, [fol. 158 v.] Tinent Coronell del Regiment de Dragons de Almansa, marit de dita Sra. Anna. Feu testament en poder de Joseph Bernad. Nott. als 21 Juny 1782. (1)

Veri y Sales, fol. 409.—Als 5 Novembre 1782 enterraren el Sr. D. Pedro Joseph de Veri y Sales, del habit de Calatrave, Capita del Regiment de Milicias de Mallorca, fill de D. Thomas de Veri y de D.ª Catharina Sales y viudo de la Nob. Sra. D.ª Margarita de Togores. Mermassors D. Thomas y D. Joseph de Veri y Togores sos fills, D.ª Eleenor de Veri y Togores se filla, muller de D. Juan Sureda, Marques de Vivot, Sor Catherina Maria y Sor Violant de Veri y Togores, monges de Santa Catharina de Sena ses fillas, D. Jaume Togores, Coronell de Milicias, conde de Ayamans, son sogre y la Sra. D.ª Magdalena Cotoner, condesa de Ayamans, lo Ill.^e Sr. D. Juan Sureda y de Veri, Marques de Vivot, del habit de Calatrave, Capita de Granaders de milicias son gendre, D. Miquel de Togores, Capita de Cazadors, Sor Maria de Togores, monge de Sta. Clara se cuñada, lo Ill.^e Sr. D. Antoni de Togores y Sales, [fol. 159] Regidor Perpetua de esta Ciudad, D. Ramon Togores, Diaca y Canonage, don Juan Togores Pre. y Sacrista, el Marquez de Ariañy sos onclos, Sor Juana Cotoner y Sor Maria Togores, monges ses tias, D. Pedro de Veri y Sureda, D. Antoni de Togores y Net, D. Jaume de Togores y Net, Pre. D. Francisco

de Togores y Net Pre. y Canonage, D. Joseph de Boxadors, D. Antoni Cotoner y Despuig, D. Ramon Fortuny y Gual, el Thinent Coronell D. Juan Sales, Comandant del Regiment de Almansa y Cavaller del habit de San Juan, D. Joseph de Pueyo y Pueyo, Marquez de Campo franco, D. Fernando Chacon, D. Antoni Sales y Cotoner, Capita de milicias y cavaller de Calatrave sos cosins, las Sras. dona Margarita Sureda y Togores, D.ª Catharina Sureda y Togores, D.ª Cecilia Forteza y Berga, D.ª Maria Thereza Cotoner y Despuig, dona Maria Sureda y Valero, D.ª Dionisia Boxadors y de Veri, D.ª Barbara Chacon y Cotoner, D.ª Josepha Net y Ferrandell, las Sras. dona Margarita Sureda y Valero, Marqueza de la Romana, la Sra. D.ª Francina de Veri y Sureda de St. Marti, Marqueza de Vivot, D.ª Maria Chaçon, Sor Maria [fol. 159 v.] Magdalena y Sor Honofra Togores, monges una de Santa Magdalena y altre de Sta. Catharina de Sena, D. Nicolau St. Andreu y D. Miquel Malonda sos amichs. Feu testament en poder de Pera Fullana, Nott. als 14 7bre. de 1781. (1)

Cabrera y Barco, fol. 429.—Als 10 Mars enterraren la Ill.^e y Nob. Sra. D.ª Casilda Cabrera y Barco donzella, filla del Sr. D. Fabian de Cabrera, Bizconde de la Torra y de la Exma. Sra. D.ª Benita del Barco y Florez ya difuns. Mermassors el Sr. D. Pedro Gual y Barco, son germa uterino, la Sra. D.ª Maria Gertrudis Suelves, se muller, el Marquez de Sollerich, la Sra. Marqueza D.ª Magdalena Gual y Barco, tambe se germane uterina, don Pedro, D. Antoni y D. Gregori Gual y Suelves sos nebots, D.ª Antonia Gual y St. Marti, don Francisco Rossiñol Zaganada, D.ª Maria Gertrudis Gual y Suelves, D.ª Vicenta Vives, muller de D. Pedro Gual sos nebots, D. Juan Sebastia Bravo y Cabrera, Bisconde de la Ancina, residente en Brosas de la Extremadura, D.ª Benita Bravo y Cabrera, D.ª Elizabet Maria Bravo y Cabrera, D. Fabian de Cabrera y Bravo, D. Pheliphe Bravo y Cabrera, del habit de Alcantara, D. Juan [fol. 160] de Torres y Cabrera, D. Pedro Joachim de Ulloa sos nebots. Feu testament en poder de Joachim Rossello, Nott. als 8 Mars 1783. (2)

(1) No encuentro este testamento en el Archivo de Protocolos.

(2) Archivo de Protocolos, Tomo 2.º de testamentos de Marcos Joaquin Rosselló, fol. 184.

(1) Archivo de Protocolos, libro de testamentos de este notorio, de 1773 a 1794, fol. 270.

Truyols, fol. 470.—Als 2 Juny 1784 enterraren D.ª Margarita Tuyols, filla de Francesch y de D.ª Geronima Dezcallar, muller de D. Guillem Martorell. Mermassors son marit, la dita se mare, la Sra. D.ª Catharina Mir senora, Raphel Martorell son fill, Geronima Martorell se filla, D. Barthomeu Danus son gendre, D. Jordi Tuyols son germa, D.ª Miquela Mestre se cuñade y la Sra. D.ª Bárbara Tuyols se germana. Feu test. en poder de Cayetano Feliu y Gomila, Nott. als 27 Maix 1784. ⁽¹⁾ Sta. Eulalia.

Malonda, fol. 513.—Als 14 Dezembre 1785 enterraren en lo vas de Canets a Capítol, el Sr. D. Miquel Malonda y Deyá y Canals, fill del Ill.^e Sr. D. Miquel Malonda, Ohidor de la Real Audiencia y de la Sra. Catharina Canals conjugues difuns. Mesmassors la Sra. Sor Margarita Malonda, monge de la Concepció se germane, lo Sr. Miquel Malonda y [fol. 160 v.] Parelló son nebot, D.ª Catharina Malonda y Parelló y D. Antoni de Aguirre y Villalba, conjugues, tambe sos nebots. Feu test. en poder de Pera Juan Fonollar, Nott. als 13 Agost 1783. ⁽²⁾

Escofet, fol. 525.—Als 28 Mars 1786 enterraren en la Capella y vas propi de Sta. Catharina de Riccis la Sra. D.ª Gracia Escofet viuda del Mariscal de Camp D. Francisco Boseau de Chateaufort, filla de D. Antoni Escofet, Thesorer y Comisari ordenador honorari de los Reals Exercits y de D.ª Maria Morro. Mermassors D. Pedro Geroni y D. Antoni Net germans sos nebots, D. Vicens Zeforteza, olim Ferrer de St. Jordi, Conde de Sta. Maria de Formiguera, son nebot, D. Antoni Ferrer de St. Jordi, Pre. lo Ill.^e Sr. D. Francisco Ferrer de St. Jordi Pre. y Canonge, D. Francesch Net, Pre. don Joseph Xobea son nebot, D. Ramon Ferrer de St. Jordi y Fray Pera Geroni Net, Comendador de la Religio de St. Juan. Feu test. en poder de Sebastia Servera, Nott. als 26 Mars 1784. ⁽³⁾

Ballester de Oleza, fol. 548.—Als 9 Novembre 1786 enterraren en lo vas de Olezas, en el Claustro en la Capella de St. Bernat [fol. 161] propia de Olezas, el Sr. D. Salvador Ballester de Oleza. Mermassors la Sra. D.ª Margarita

Dezcallar se mare, la Sra. D.ª Maria Anna Xammar y Copons se muller, D. Jordi Abri Dezcallar son cuñat, D. Nicolau de Oleza y D. Jaume Ignaci de Oleza, sos germans, Sor Gertrudis y Sor Magdalena, Religiosas de Santa Magdalena ses germanes, D.ª Magdalena Dezcallar se neboba y cuñade, Sor Francina Dezcallar y Fuster se tia, D. Guillem y don Nicolau Dezcallar y Oleza sos nebots. Feu testament en poder de Joseph Bas, Nott. als 9 Juny 1778. ⁽¹⁾

Brondo y Moll, fol. 562.—Als . . . . 1787 enterraren a Capítol, el Sr. D. Juan Brondo y Moll. Mermassors D. Ildefonso Bauzá y Moll y D. Antoni Brondo y Moll sos germans, dona Antonina Manente se muller, D.ª Juana Bauzá y Brondo se germane, D. Raphel y D.ª Juana Brondo y Manente sos fills. Feu testament en poder de Joseph Bas, Nott. als 27 Maix 1771 y sos codicils als 18 Janer 1785. ⁽²⁾

Dezcallar, fol. 598.—Als 21 Julol 1788 enterraren en lo vas propi de Olezas, en la Capella de St. Bernad [fol. 161 v.] en el claustro, la Sra. D.ª Margarita Dezcallar y Lupiá, viuda del Sr. Nicolau Ballester de Oleza y Fuster, del habit de Alcantare, y filla del Nob. Sr. D. Guillem Abri Dezcallar, Sr. de la Borsa de oro, del habit de Alcantare y de la Nob. Sra. D.ª Gertrudis de Lupiá conjugues. Mermassors don Salvador Ballester de Oleza y Dezcallar, Fray D. Nicolau, del habit de St. Juan y el present Bayliu de Mallorca y D. Jaume Ignaci de Oleza y Dezcallar sos fills, Sor Gertrudis y Sor Margarita de Oleza y Dezcallar, monges de Sta. Magdalena ses fillas, D.ª Mariana Xammar y de Copons se nora, D. Jordi Abri Dezcallar y Fuster, son germa y gendre respectiva, don Guillem y Fray D. Nicolau Dezcallar y de Oleza, del habit de St. Juan, germans sos nets, la Sra. D.ª Magdalena Dezcallar y Oleza, dona Margarita Dezcallar y de Oleza ses netas, Sor Francina Dezcallar y Fuster, Religiosa de Santa Magdalena se germane, D.ª Magdalena Dezcallar y Fuster, muller de D. Joachim Homs son cuñat. Feu testament en poder de Joseph Bas, Nott. als 3 Agost 1775. ⁽³⁾

(1) No encuentro este testamento en el Archivo de Protocolos.

(2) Archivo de Protocolos, libro 2.º de testamentos de este notario, fol. 151.

(3) Archivo de Protocolos, libro de testamentos de este notario, de 1773 a 1790, fol. 121.

(1) Archivo de Protocolos. Protocolo de testamentos de este notario, fol. 132.

(2) Archivo de Protocolos. Protocolo de este notario, fol. 197.

(3) Archivo de Protocolos. Protocolo de este notario, fol. 172.

APÉNDICE

que comprende desde el día 21 de Julio de 1788 en que termina el libro del H.^o Ramón Calafat, hasta el día en que terminaron los enterramientos en Santo Domingo, tomados de los libros originales.

Llopez, D. Matias; pag. 702.—Als 8 Fabrer 1789, aná la comunidad a cantar absolta a casa de D. Matia Llopez, capita del Regiment de Infanteria de España; y acompañar el seu cadaver a la Eclesiastica sepultura a la Iglesia del Hospital General.

Ferrer de Sant Jordi, Sor Maria Josefa; pag. 702.—Als 12 Fabrer 1789, de orde del Sr. Conde de Formiguera, ana la comunidad al Convent de Santa Clara, a absolta per anima de Sor Maria Josefa Ferrer de San Jordi, quodam Religiosa de dit Convent.

Guizado, Maria del Carme; pag. 703.—Als 18 Fabrer 1789, fonch enterrat en lo vas del Roser, el calaver de Isabel Maria del Carme Guizado, muller de Miquel de Leyda, Sargent primer del Regiment de Infanteria de España: aporta Sepultura vella y tingue ofici cos present y paga 4 lliuras.

Boxadors, D. Juan Antoni; pag. 703.—Als 23 Mars 1789, de orde de la Sra. D.ª Maria Thereza Cotoner viuda, aná la comunidad a cantar absolta per anima de D. Juan Antoni Pax antes Boxadors, y despues acompañar el cadaver a la Eclesiastica Sepultura, al convent de San Francesch y los Religiosos foren 58, per anima del qual se han de celebrar cent missas a 4 sous.

Zaforteza, D.ª Cecilia; pag. 709.—Als 26 Abril 1789, fonch enterrat en la sepultura de Bergas, construida dins la Capella de las animas, el cadaver de la Nob Sra. D.ª Cecilia Zaforteza, viuda del Noble D. Francesch Sureda de Sant Marti, filla de los Nobles señors don Thomas Quint Zaforteza y Dameto y D.ª Eleonor de Berga y Zaforteza, ordena testament en poder del discret Francesch Mas, notari, al 27 Abril 1776; tingue offici cos present, offici de morts, y tot lo que es fa per un Religios, ciri de 6 unces.—Parroquia de St. Nicolau.

JAIME DE OLEZA Y DE ESPAÑA.

(Continuará.)

FUENTES DE DERECHO

EN MALLORCA

(CONTINUACIÓN)

En este Boletín (Diciembre de 1918) se dió una detallada noticia acerca de los tres tomos de *Alegaciones jurídicas* que se presentaron ante nuestra Real Audiencia. He aquí el Índice, sumario de su contenido.

TOMO I

Alegación 1.ª—Pro Catalina Gual, ad Gabrielem Gual de Canet, contra Petrum Gual de Poca farina, firmado por Ugo Serra U(trius que) D(ocor).

Al. 2.ª—Pro Pedro Gabriel Gual doncel, abogado *Andreu*.

Al. 3.ª—Juan Miró Seguina, abogado *Colomines*.

Al. 4.ª—Pro Petro Montserrat, contra Bernardino Anglada, abogado *Palou*.

Al. 5.ª—Por Juanote de Santa Cilia, curador de la heredad de Montanyans, contra Miguel Clar en nombre de Juan Noguera, de Luchmayor, abogado *Colomine*.

Al. 6.ª—Por Gabriel Gual de Canet, contra Pedro Gabriel Gual, abogado *Colomine*.

Al. 7.ª—Por Gabriel Gual, abogado *Moll*.

Al. 8.ª—Por Alejandro Brondo, notario, por su pupilo, abogado *Colomine*.

Al. 9.ª—Contra Miguel Blanes, abogado *Colomine*.

Al. 10.—Por Sebastian Catany, Abogado *R. Verimus*.

Al. 11.—Por Lorenzo Bauzá de Deyá, contra Damián Estada de Sóller, abogado *Colomine*.

Al. 12.—Por Bartolomé Camaró, contra Jerónimo Palou y otros, abogado *Colomine*.

Al. 13.—Causa.

Al. 14.—Memorial de la villa de Deyá, contra Tomás Baró, abogado *Vinyals*.

Al. 15.—Sobre curadores y pupilos, abogado *Colomine*.

Al. 16.—Por Gaspar de Puigdorfila, contra Juanot de Puigdorfila su hermano.

Al. 17.—Por Antonio Muntaner de Alarhó, contra Gabriel Reynés, abogado *Colomine*.

Al. 18.—Por Guillermo Pons de la Terra, y socios, contra Gerónimo Palou, abogado *Colomine*.

Al. 19.—Por Elisabet Dameto y de Quint, contra Nicolás de Quint y Burgues, abogado *Moll*.

Al. 20.—Caso en Derecho por el abogado Gerónimo Colomine.

Al. 21.—Memorial por Gabriel Mir, notario, contra Juana Contestí y Morera, abogado *Serra*.

Al. 22.—Por Pedro Español, contra Juan Puigdorfil, menor, abogado *Jorge Forteza*.

Al. 23.—Por Andrés Palau, abogado *Andreu*.

Al. 24.—Por Andrés Solivellas y Palou, contra Catalina Rosell, abogado *Colomine*.

Al. 25.—Caso en derecho por *Colomine*.

Al. 26.—Palou contra Roselló, abogado *Colomine*.

Al. 27.—Por Juana Company de Inca, contra Sancho Llompert, abogado *Colomine*.

Al. 28.—Por Bernardo de Oleza, contra Juan de Puigdorfil y Pedro Español, abogado *Serra*.

Al. 29.—Por Pedro de Santa Cilia y el Sacrista Montañans, abogado *Colomine*.

Al. 30.—Por Pedro Español, contra Bernardo de Oleza, abogado *Sunyer*.

Al. 31.—Memorial de Pedro Gelabert, contra la viuda Talladas, (Mayo de 1580), abogado *Andreu*.

Al. 32.—Memorial de Antonio Nadal, contra Ana Paratona viuda, abogado *Sunyer*.

Al. 33.—Por Bernardo y Gerónima de Oleza contra Bartolomé Bisanéz, abogado *Hugo Serra*, (año 1582).

Al. 34.—Caso en Derecho por *Colomine*.

Al. 35.—Por Margarita, viuda de Miguel Mut, contra Juan Martorell, abogado *Berga*.

Al. 36.—Por Miguel Torrandell de Pollensa, abogado *Serra*.

Al. 37.—Por los Jurados de Algaida, contra Antonio Munar, abogado *J. A. Gual*.

Al. 38.—Per part de Joan Comas, contra Joan Gibert, peraire (1852).

Al. 39.—Por Jaime Comes, curador de Catalina y Francisca Badozas, contra Bartolomé Rullan y Juan Gibert.

Al. 40.—Pleito entre Españols y Olezas, abogado *Colomine*.

Al. 41.—Por Jaime Gibert, contra Juan Calabrat, not. abogado *Juan Antonio Gual*.

Al. 42.—Por Juanote Gual y Gerónimo Palou, contra los hermanos del convento de Santi Spiritus, abogado *Miguel Palou*.

Al. 43.—Pro eodem doctor Palou, abogado *Palou*.

Al. 44.—Por Miguel Juan de S. Juan, contra Gerónimo de S. Juan, abogado *Francisco Sunyer*.

Al. 45.—Por Jaime Bennassar, contra Felipe Pascual, abogado *Morli*.

Al. 46.—Por Sebastián Ferrá, contra Agustín Gual, abogado *Agustín Andreu*.

Al. 47.—Por Gerónimo Palou, abogado *Palou*.

Al. 48.—Por los herederos del Doctor Jaime Morarta, contra Simón Garriga de Manacor, abogado *Hugo Serra*.

Al. 49.—Por Sebastián Serra de las Parelladas, contra Agustín Gual y esposa, abogado *Antoni G. Andreu*.

Al. 50.—Por Sebastián Serra, contra Agustín y Dionisia Gual, conjugues, abogado *Andreu*.

Al. 51.—Por Pedro Morro, contra Pedro Vallés, abogado *Colomine*.

Al. 52.—Por Miguel Juan de San Juan, contra Gerónimo de San Juan, abogado *Moll*.

Al. 53.—Por Juanot Gual, contra Gerónimo, Pedro y otros, abogado *Sunyer*.

Al. 54.—Caso en Derecho por *Colomine*.

Al. 55.—Por Gabriel Serra del Arisal, contra Nadal Vallespir y otros de Inca, abogado *Francisco Sunyer*.

Al. 56.—Juanote Sunyer, contra la caja de S. Bernardo, el Hospital General y Agustín Nadal, abogado *F. Sunyer*.

Al. 57.—Caso en Derecho por *Colomine*.

Al. 58.—Cristóbal Peña, contra Bernardo Coll, abogado *Vinyals*.

Al. 59.—Por Mateo Bonet, contra Alfonso Dusay, abogado *Juan Jaime Vinyals*.

Al. 60.—Por Violante Nicolau y de Villalonga, viuda, contra Margarita Fuster y Juanot su hijo, abogado *Serra*.

Al. 61.—Por Juan Quart de Menorca (Criminal), abogado *Hugo Serra*.

Al. 62.—Por Pedro Gayá, contra Gerónimo Llull.

Al. 63.—Por Jaime Juan de Villalonga, doncel, contra Francisca de Puigdorfil, viuda de Juan, abogado *Palou*.

Al. 64.—Caso en Derecho por *Colomine*.

Al. 65.—Por Juan Gual y Gerónimo Palou, contra el monasterio de Sancti Spiritu, abogado *Sunyer*.

Al. 66.—Por Lorenzo Sureda y Juan Peretó, abogado *Serra*.

Al. 67.—Por Marcos Antonio Cotoner

contra los jurados de Menorca. *Firmado Carolus Bacalarius, balearicus.*

Al. 68.—Por Magdalena Valls, contra Lorenzo Roig, abogado *Colomine*.

Al. 69.—Por Guillermo de Puigdorfila, abogado *Andreu*.

Al. 70.—Por Violante de Torrella y Puigdorfila, abogado *Orlandis*.

Al. 71.—Por Sebastián Codonyer, contra Bartolomé Arbona de Söller, abogado *Colomine*.

Al. 72.—Por Tadeo Valentí, contra Miguel Domenge y Amengual, abogado *Berga*.

Al. 73.—Por Sebastián Codonyer, fraile dominico de Söller, abogado *Colomine*.

Al. 74.—Por Pauli Vidal de Binisalem, contra Antonio Salom y otros, abogado *Vinyals*.

Al. 75.—Por Isabel Milia, contra Hospital General sobre cens que li devia, abogado *Nicola Rosiñol*.

Al. 76.—Por Antonio Busquets, contra Práxedes Marcer, abogado *J. Gual*.

Al. 77.—Por Pedro Amengual de Lluchmajor, contra Jaime Garau, abogado *Morlá*.

Al. 78.—Por Juanote Morro, notario sobre herencia de su muger Francina, abogado *Tries*.

Al. 79.—Por Isabel Santiscla, contra Francisca de Puigdorfila y su madre Ana, abogado *Orlandis*.

Al. 80.—Por Juanote Cavallo, contra Baltasar Salvá, abogado *Juan Jacobo Vinyals Gerundensis*.

Al. 81.—Por Bartolomé y Catalina Tur de Ibiza, contra Magdalena Cuchillos y Heredia, abogado *Juan Antonio Gual*.

Al. 82.—Por Miguel Juan de San Juan, abogado *Colomine*.

Al. 83.—Por Baltasar Sans, mercader, contra Catalina Simonet, abogado *Miguel Miralles*.

Al. 84.—Por Isabel de Quint y de Burgues, muger de Albertin Dameto, contra Beatriz Quint y de Salas, abogado *Francisco Tàrraga*.

Al. 85.—Por Isabel Quint y Dameto, contra Nicolás Quint y Burgues, abogado *Moll*.

Al. 86.—Por Isabel de Quint, abogado *Francisco Serra Barcinonensis*.

Al. 87.—Por Miguel Prohens de Santany, abogado *Andreu*.

Al. 88.—Por herederos de Jaime García, contra Rafael Morlá, abogado *Andreu*.

Al. 89.—Por Antonio Huguet de Menorca, contra Juanote Anglada, abogado *J. A. Gual*,

Al. 90.—Por Juan Bibiloni, contra Guillermo Sureda, abogado *Palou*.

Al. 91.—Por Catalina Mas, contra Bernardo Alguer, blanquero, abogado *Moll*.

Al. 92.—Por Miguel Juan de San Martí, contra la heredad de Raimundo de San Martí y otros, abogado *Juan de Tagamanent y Forteza*.

Al. 93.—Por Perote Peretó, contra Francisco Ballester, abogado *Sunyer*.

Al. 94.—Por Francisco Ballester, contra Perote Peretó, abogado *Hugo Serra*.

Al. 95.—Por Felipe Valentí, contra Ana Villalonga, abogado *Hugo Serra*.

Al. 96.—Por Jaime Bosch, contra Juanote Cavaller, abogado *Berga*.

Al. 97.—Por Nadal Vallespir, contra Guillermo Serra del Arisal, abogado *Berga*.

Al. 98.—Por Ramón Descors, contra Gabriel Serra del Arisal.

Al. 99.—Por Miguel Desclapes, contra Pedro Vivot, abogado *Andreu*.

GABRIEL LLABRÉS.

(Continuad).

SECCIÓ OFICIAL

SOCIETAT ARQUEOLÒGICA LULIANA

Subscripció per l'homenatge a D. Juan Alcover

	Ptes.
D. Gabriel Llabrés i Quintana, President.	10
D. Pere A. Sanxo i Vicens, Secretari.	10
D. Juan Pons i Marquès	10
D. Bartomeu Ferrà i Juan	10
D. Cristòfol Magraner i Ripoll.	25
D. Antoni Pol i Juan	2
D. Francesc Muntaner i Ordinas	10
Sr. Baró de Pinopar	10
D. Rafel Isasi	5
D. Agustí Canyelles i Gazà	5
D. Pere Sampol i Ripoll	10
D. Bartomeu Forteza i Piña.	10
D. Alfons Aguiló i Aguiló	5
D. ^a Maria Josefa i D. ^a Maria des les Mercès Peña	5
D. Salvador Ros i Ramonell	5
Total pessetes.	132

que foren entregades al Secretari de la Junta de l'homenatge, nostre benvolgut consoci don Elvir Sans, segons rebut de data de 27 de març de 1922, que obra en la Secretaria de l'Arqueològica.

P. A. SANXO, SRI.

NOTICIES

Conferències en el Museu Diocesà

S'ha realitzat en aquest centre el sisé cicle de conferències, que començà el 4 de janer y acabà el dia 11 del mes corrent.

Setza disertacions s'han donades; tretze en els dijous que comprenen els mesos transcorreguts desde principi d'any y tres durant altres tants dimars.

A totes elles hi ha acudit extraordinari concurs de gent, tant que demostra clarament lo arrelats que ja están entre noltros aquests actes culturals.

Nostra enhorabona a la Junta de Patronat de dit Museu, organitzadora de dites conferències, p'el bon exit obtingut.

A continuació van e's noms dels senyors conferenciants y el temes que desarrollaren.

D. Antoni M.ª Peña, Arxiver-Bibliotecari y Arqueòleg, Cap del Archiu Provincial d'Hisenda.—Es Castell de Santueri.

M. I. Sr. D. Antoni M.ª Alcover, Degà de la Santa Catedral Basílica.—D. Tomás Forteza com filòleg romanista.

P. Andreu de Palma de Mallorca, Caputxí.—El Cardenal Despuig.

D. Vicens Furió, Professor del'Escola d'Arts y Oficis.—Dels anys que visqué a Mallorca l'escultor vilafranquí Adrià Ferran.

P. Miguel Quetglas, T. O. R.—Origen, desarrollo y acción social de la Orden Tercera Regular de San Francisco de Mallorca.

P. Gabriel Tous, T. O. R.—Bibliografía y acción apostólica del venerable P. Fray Antonio Llinás, franciscano Observante.

D. Guillem Forteza, Arquitecte.—Arts complementàries de l'Arquitectura: el Mosaic Decoratiu.

D. Miguel Ribas de Pina, Comandant d'Artilleria.—Fabricación de material de Artillería en Mallorca desde el siglo XIV hasta el siglo pasado.

P. Miguel Alcover, S. J.—Sobre un triptich ingressat en el Museu.

D. Josep Ramis d'Ayreflor y Sureda, Arxive-

Bibliotecari y Arqueòleg, Cap del Archiu Provincial.—La Nobleza mallorquina, singularmente en el siglo XVII. El Conde Malo y su familia. (1.ª parte).

El mateix, altre dia, 2.ª part de dita conferència.

M. I. Sr. D. Miguel Costa y Llobera, canonge de la Santa Iglesia Catedral Basílica.—Dante Alighieri y la seva obra.

D. Andreu Pont, Prev. y Rector de Lluchmajor —Els antichs gremis de Mallorca relacionats ab el problema sindicalista actual.

D. Josep Ig.ⁱ Valentí, Doctor en Filosofia y Lletres.—El Obispo D. Bernardo Nadal.

Projeccions de la Catedral de Reims qu'explicà el M. I. Sr. D. Antoni M.ª Alcover, Degà.

D. Guillem Carbonell.—Construcción del Cementerio rural de Palma.

P. Miguel Alcover, S. J.—Finestrals gòtics de una casa del carrer de Pont-y-Vich y relació d'objectes ingressats en el Museu.

Reconstitució de la Comissió Provincial de Monuments Històrics y Artístics de Balears.

En el Saló d'actes de la Academia de Belles Arts d'aquesta ciutat se reuniren a les quatre y mitja del capvespre del dia vuit del corrent mes d'Abril, la major part dels senyors que avuy y en virtut del Reglament de 1918, aprovat per R. D. de 11 d'Agost de dit any, deven compondre la citada Comissió de Monuments, y son: tots los Acadèmichs corresponents de les de San Fernando y de l'Historia, y com a vocals natos los señors Bisbe de la Diócesis, President de la Diputació Provincial, Batle de la capital, President de la Academia provincial de Belles Arts, Director del Institut General y Tecnich, Directors dels Museus del Estat o de la Provincia, los Arquitectes Provincial, Municipal y Diocesà y dos membres Acadèmichs de la provincial de Belles Arts designats per la mateixa.

Previament convocats per el Ecm. Sr. don

Jeronim Rius y Salvá. Academich C. de la de Belles Arts de San Fernando, assistiren a la reunió per ell presidida los Senyors: Batle de Palma D. Antoni Oliver y Roca, M. I. D. Miguel Costa y Llobera, Canonge y Academich C. de la Historia, Director del Institut D. Sebastià Font y Salvá, el Cap del Arxiu General Històrich de Mallorca D. Pere Antoni Sanxo y Vicens, Academich C. de l'Història, el Director de l'Escola d'Arts y Oficis y del Museo provincial de Belles Arts D. Llorens Cerdà y Bisbal, el Cap del Arxiu Provincial y Academich C. de l'Història D. Josep Ramis d'Ayrellor y Sureda, el Catedratic y Academich C. de San Fernando D. Joan Ll. Estelrich y Perelló, el Doctor en Filosofia y Lletres y Academich C. de les de San Fernando y l'Historia D. Josep Ig. Valentí, el Professor de l'Escola d'Arts y Oficis y Academich C. de la Història D. Vicens Furió y Kobs y los Arquitectes provincial y municipal D. Josep Alomar y Bosch y D. Gaspar Bennassar y Moner.

Se rebé en aquel acte la adhesió del President de aquesta Societat Arqueològica Luliana, Academich C. de les de San Fernando y l'Història y Catedratic del nostre Institut D. Gabriel Llabrés y Quintana.

Exposat pel Señor Rius l'objecte de la reunió y agraphint l'assistència a la mateixa a los senyors presents, se procedí després a l'elecció de carrecs segons prevé lo susdit Reglament.

S'anomená una Comissió designadora ab l'encarrech de formar una candidatura per la provissió dels referits carrecs composta dels Senyors Batle de aquesta Ciutat, Estelrich, Sanxo y Alomar.

Suspessa per breus moments la sessió presentàran aquells senyors la següent canllitura que resultá aprobada per unanimitat:

President: Excm. Sr. D. Jeronim Rius y Salvá, de la Real Academia de Belles Arts de San Fernando.

Vice president: Sr. D. Josep Ramis d'Ayrellor y Sureda, de la Real Academia de l'Història.

Conservador: Sr. D. Gabriel Llabrés y Quintana, de les Reals Academies de Belles Arts de San Fernando y de l'Història.

Secretari: Sr. D. Vicens Furió y Kobs, de la Real Academia de l'Història.

Per últim s'acordà passar una comunicació al Ill.^m Señor Bisbe rogant-li anomen l'arquitecte Diocesà que com a tal deu figurar en la dita Comissió.

I constituída la mateixa se doná per acabada la reunió.

Li desitjam bon essert en la seua actuació.

Nou Corresponent de la Real Academia de l'Història.

Ha estat anomenat Academich corresponent de la Real de l'Història el conegut pintor y bon amich nostre D. Vicens Furió y Kobs, Professor de l'Escola d'Arts y Oficis de aquesta ciutat.

Tot li sia enhorabona.

R.

SUMARI

I. Dels anys que visqué a Mallorca l'escultor Adria Ferran, (conclusió), per D. Vicens Furió.

II. El General Barceló o Capitá Antoni, (continuación), per J. P.

III. Societat Arqueològica Luliana—Junta general—Sessió del dia 29 de Gener de 1922, per D. Pere A. Sanxo.

IV. Más cartas inéditas de Otila.—Al Dr. D. Federico Hlansó y Seguí, per D. Juan Hernández Mora.

V. Beneficios de la parroquia de Santa Cruz, (continuación), per la copia: D. Agustín Cañellas.

VI. Enterraments y Obits del Real Convent de Sant Domingo de la Ciutat de Mallorca (continuación), per D. Jaime de Oleza y de España.

VII. Fuentes del Derecho en Mallorca, (continuación) per D. Gabriel Llabrés.

VIII. Secció Oficial.

IX. Noticias, per R.

PREU DE SUSCRIPCIO

SIS PESETES L'ANY

ESTAMPA D'EN GUASP.